

Kulttuurin ulottuvuudet

Äitien kokemuksia vanhemmuudesta ja kasvatuksesta

Nguyen Yen Nhi

Opinnäytetyö

Sosiaaliala
Sosionomi AMK

2020

Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Yen Nhi Nguyen	Vuosi	2020
Ohjaaja(t)	Sari Halttunen & Tarja Jussila		
Toimeksiantaja	Toivola-Luotolan Setlementti ry		
Työn nimi	Kulttuurin ulottuvuudet – Äitien kokemuksia vanhemmuudesta ja kasvatuksesta		
Sivu- ja liitesivumäärä	66 + 2		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kolmea eri teemaa, vanhemmuutta ja kasvatusta sekä isän ja äidin roolia. Tarkastelin näitä teemoja perheiden ja eri kulttuurien näkökulmasta. Kulttuurillinen vertailu tapahtui Somalian, Burman ja Suomen kulttuureiden välillä. Teemat auttoivat jäsentämään haastattelua, jossa äitien näkökulmat, ajatukset ja kokemukset tulivat esille. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Aineiston keruumenetelmänä käytin teemahaastattelua, joka toteutui huhtikuun 2020 aikana. Aineisto koostui kolmesta yksilöhaastattelusta, jotka keräsin haastatteleamalla kahta maahanmuuttajaäitiä ja yhtä suomalaista äitiä. Aineiston analysointimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että kasvatuksen kokeminen oli osalla äideistä normaalia, toisille taas helppoa ja toisilla haastavaa. Lapsia kasvatetaan rajojen ja sääntöjen mukaan. Kasvatuksen arjen haasteina olivat lapsen uhmaikäisyys, tottelemattomuus, arjen tasapainottaminen eroperheessä tai kahden kulttuurin sovittamisen tuomat haasteet. Kasvatuksessa ei välttämättä ollut haasteita, jos lähipiiristä sai lasten kasvatukseen tukea. Vanhemmuus näyttäytyy lasten kanssa yhdessäolona, keskusteluna ja osoittamalla lapsille rakkautta. Vanhemmuudessa syntyi haasteita, kun vanhemmat olivat kasvattajina erilaisia persoonia, lapset oppivat herkästi huonoja sanoja ja käyttivät niitä. Vanhemmuudessakaan ei välttämättä ollut aina haasteita, jos lapsille opetettiin pienestä pitäen perheen sääntöjä, joita tuli noudattaa ja vanhemmat valvoivat niiden noudattamista. Vanhemmuus oli myös helppoa, kun lapsi tykkäsi viettää enemmän aikaa esimerkiksi mummonsa kanssa tai viihtyi yksin leikkien. Kasvattajan roolijako oli joissakin perheissä tasapuolinen, mutta joissakin perheissä toinen kävi töissä ja toinen huolehti kodista ja lapsista.

Kulttuurillisessa vertailussa saatiin tuloksia, joiden pohjalta voidaan todeta, että lasten kasvatusta, vanhemmuutta ja kasvattajan roolia Somalian ja Burman kulttuurissa eroaa todella paljon länsimaisesta kulttuurista. Esimerkiksi lasta sai lyödä, jos he eivät totelleet tai vanhemmilla oli tarkka roolijako perheessä. Lasten huomioiminenkin tapahtui eri kulttuureissa eri tavoin.

Avainsanat

vanhemmuus, kasvatusta, kulttuuri, äitiys, isyys, lapsi

Degree Programme in Social Services

Author	Yen Nhi Nguyen	Year	2020
Supervisors	Sari Halttunen and Tarja Jussila		
Commissioned by	Toivola-Luotolan Settlementti ry		
Subject of thesis	Cultural dimensions – Mothers' experiences on parenting and upbringing		
Number of pages	66 + 2		

The purpose of this thesis was to analyse parenting and upbringing in different families as well as cultural comparison of themes such as parenting, upbringing and the roles of father and mother. These themes were reviewed from the perspective of families and different cultures. A cultural comparison takes place between the cultures of Somalia, Burma and Finland. The themes also help to structure the interview, where the mother's perspectives, thoughts and experiences are highlighted in a better way. The thesis is a qualitative study. The data collection method was a thematic interview, which took place during April 2020. The material consists of three individual interviews which have been collected by interviewing two immigrant mothers and a Finnish mother. The data analysis method which was used for this thesis was a data-driven content analysis.

The results of the study showed that experienced upbringing was normal, easy and challenging for mothers. Children are raised according to boundaries and rules. The everyday challenges of upbringing include a child's stroppy phase, disobedience, balancing everyday life in a divorced family or the challenge of reconciling two cultures. But there may not be challenges if you get close-up support for raising children. Parenting occurs by being with children, talking, and showing love to children. Parenting challenges arise when the parents have different personalities, the children learn bad words and use them. But even in parenting, there may not always be challenges if the children are taught from an early age to obey rules of the family and the parents need to monitor compliance. Parenting is also easy when the child likes to spend more time with his/her grandmother, for example, or enjoys playing alone. The role of the parent is an equal division of roles in some families but it is also reflected by the fact that the other went to work and the another took care of the home and the children.

The cultural comparison showed that the upbringing of the children, parenting and the role of the parent in Somali and Burmese culture are very much different from the Western culture. A child can be beaten if he/she does not obey as well as if there is a precise division of the role of the father and mother in the family and the consideration of the children takes place differently in different cultures.

Key words parenthood, upbringing, culture, maternity, paternity, child

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTIA	9
2.1	Aiheen valinta	9
2.2	Yhteistyötahon kuvaus	10
2.3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	11
3	VANHEMMUUS JA KASVATUS	12
3.1	Vanhemmuus käsitteenä	12
3.2	Äiti ja isä lasten kasvattajana	14
3.3	Vanhemmuuden rooli	15
3.4	Kasvatus käsitteenä	19
3.4.1	Kulttuuri ja kasvatus	22
3.5	Lapsen tarpeet	23
4	VANHEMMAT HAASTEIDEN EDESSÄ	26
4.1	Vanhemmuutta etsimässä	26
4.2	Kasvatuksen polun löytäminen	28
4.2.1	Kasvatus ja digitaalisen kehityksen tuoma haaste	32
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	33
5.1	Laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmät	33
5.2	Haastattelujen toteutus	34
5.3	Aineiston analyysimenetelmät	35
6	OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	38
7	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	40
7.1	Kasvatuksen kokeminen	40
7.2	Vanhemmuuden kokeminen	45
7.3	Kasvattajan rooli	49
7.4	Kulttuurillisen vertailun tulokset	52
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	56
8.1	Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa?	56
8.2	Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta toteutuu eri perheissä?	56

8.3 Mitä kulttuurillisia asioita löytyy vanhemmuudesta, kasvatuksesta ja kasvattajan rooleista?.....	58
9 POHDINTA.....	60
LÄHTEET.....	62
LIITTEET.....	66

ALKUSANAT

Haluaisin kiittää äitejä, jotka osallistuivat ja antoivat haastattelut, jotka mahdollistivat opinnäytetyöni toteutumisen. Kiitos, kun jaoitte ajatuksianne, näkökulmianne ja kokemuksianne lasten kasvatuksesta, vanhemmuudesta ja kasvattajan rooleista. Kiitos kuuluu myös niille henkilöille, jotka auttoivat ja tukivat minua opinnäytetyöni kanssa. Näiden henkilöiden ansiosta, sain opinnäytetyöni valmiiksi.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoite on selvittää vanhemmuutta ja kasvatusta eri kulttuurisissa perheissä. Opinnäytetyöni koostuu tietoperustan ja yksilön teemahaastatteluista. Tietoperustassa lähestyn vanhemmuutta ja kasvatusta yleisellä tasolla. Teemahaastattelussa keskityn konkreettisesti kolmeen teemaan; vanhemmuus, kasvatust ja kasvattajan rooliin.

Perhe on lapsen tärkein kehitysympäristö, joka muodostuu perheenjäsenten hyvinvoinnista, vanhemmuuden ja parisuhteen laadusta, tuen saamisesta läheisiltä sekä perheen toimeentulosta ja elinoloista. Perheiden arkeen vaikuttaa erilaiset haasteet kuten lisääntynyt alkoholin ja päihteiden käyttö, parisuhdeongelmat ja avio- tai avoerot sekä monimutkaistunut perheen arki ja perheen rakenne. Vanhempien epävarmuus vanhempina, vanhemmuuden roolien sovittaminen työ- ja arkielämään, stressi, vaikeiden tunteiden säätäminen sekä parisuhdeongelmat ovat tekijöitä, jotka kuormittavat vanhempien voimavaroja. (Määttä & Rantala 2010, 66.)

Lapsiperheen arki koostuu esimerkiksi hulinoista, tekemisestä, muutoksista ja tilanteen vaihtelevuudesta, joita vanhemmat joutuvat hallitsemaan yhtä aikaa. Vanhemmat kasvattavat lapsiansa näissä olosuhteissa tietoisesti tai tiedostamattomasti. Kasvatuksessa ei ole kyse vaan vanhempien vaikutuksesta lapseen vaan lapsi vaikuttaa myös vanhempaan, sillä vanhempi kasvaa kasvatuksessa kasvattajan tehtävässä. Vanhemmat joutuvat miettimään omia kasvatustapoja ja sen arvoja ja päämääriä. Löytääkseen oikean kasvatustavan se vaatii vanhemmilta erilaisten kasvatustapojen läpi käymistä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019.)

Vanhempien tehtävät, ilonaiheet ja murheet vaihtelevat lapsen kasvaessa, joiden takia vanhempien elämä koostuu seikkailusta ja ennustamattomasta elämästä. Vanhemmuuden tehtävä on jatkuvaa. Lapsen tarve on saada turvallisuutta ja oppia sosiaalisia taitoja sekä vastuuta ja ymmärtää oikean ja väärän ero. Leikkivä iässä lapsille annetaan mahdollisuus luovuuteen, oma-aloitteisuuteen, aktiivisuuteen, ideoimiseen ja uteliaisuuteen. Vanhemmat ovat lapsen kehityksen tukijana,

tällöin vanhempien jaksamista koetellaan, kun vanhemmilla on monenlaisia haasteita tukemassa lapsen kehitystä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Vanhemmaksi tulemiseen ei tarvita hyväksymistä, vaan vanhempien täytyy tiedostaa, minkälainen vanhempi hän haluaa olla. Nyky-yhteiskunnassa on vaikea sovittaa perhe ja työ. Kun isä hoitaa lapsia kotona kritisoidaan, miksi vaimo elättää perhettä, kun taas uraäitinä olemista kritisoidaan, miksi hän on keskittynyt uraan ja luopunut lapsestansa. (Viljamaa 2014, 45.)

Vanhemmuus ei ole itsestään selvä tehtävä, sillä kukaan ei ole syntyessä valmis vanhemmuuteen, vaan siihen kasvetaan. Onnistuessa vanhemmuuden haasteellisista tehtävistä vaaditaan, että vanhemmuuden tehtäviä arvostetaan ja siihen sitoudutaan. Lisäksi tuen saaminen läheisiltä ja kumppanilta on tärkeää. Vanhemmuuteen sisältyy monenlaisia haasteita, joihin ei voi valmistautua etukäteen. Se alkaa lapsen syntymästä aiheutuvista kriiseistä, jotka voivat olla samalla myönteisiä että kielteisiä. (Väestöliitto 2005, 14.) Lapsen terveydestä huolehtiminen vaatii paljon työtä vanhemmilta, kuten terveellisestä ruokavaliosta huolehtiminen huolimatta siitä, että lapsi itse söisi mielellään herkkuja. Toinen esimerkki on asiantuntijoiden suosittelema peliaikojen kiinni pitäminen huolimatta siitä, että lapsi itse haluaisi pelata kauemmin. Kolmas esimerkki, unentarpeesta, jolloin nuori haluaisi nukkumisen sijaan viettää netissä yön. Tällaiset asiat synnyttävät vanhemmille epävarmuutta löytää oikeita rajoja. (Puura 2019, 90.)

Myös vanhempien työ ja perhe-elämän yhteen sovittaminen tuo haasteita. Kaiken kiireen keskellä vanhempien tulee huolehtia, että kotona vallitsee kiireen vastapainoksi myös rauhallista perhearkea. Kotityöt, tietokoneen ja television käyttöajat sekä rahankäyttöön liittyvät säännöt tuovat mukanaan omia haasteita. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTIA

2.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyöni aiheen valitsin oman kiinnostuksen ja aiheen ajankohtaisuuden vuoksi, eli minua kiinnostivat vanhemmuus ja kasvatukset eri kulttuureissa. Opiskelujeni edetessä pohdin muun muassa miten vanhempi asettaa rajoja? Mikä on auktoriteettisen ja kaverillisen vanhemman raja? Miten arjen kiireet vaikuttavat vanhemmuuteen? Viekö arjen kiireet liikaa yhteistä aikaa lasten ja vanhempien väliltä?

Vanhemmat kohtaavat vanhemmuuden elämäntilanteissa monia ongelmia, jotka aiheuttavat avuttomuuden, masentuneisuuden ja stressaantuneisuuden tunteita. Vanhempien tavoitteena on löytää ratkaisuja ongelmiin, mutta millä tavalla. Pitääkö ymmärtää lapsia ja pyytää lapsilta anteeksi, ryhdistäytyä vai luovuttaa. Mikä on se oikea keino vanhemmuuteen. Vanhemmat keskittyvät liikaa lapseen ja hänen tekemisiinsä ja tekemättömiin asioihin, että vanhemmat unohtavat pohdita omaa jaksamista ja voimavaroja sekä tunteita. (Törrönen 2019, 23–24.)

Näiden asioiden pohdinnan jälkeen päätin valita aiheeksi, vanhemmuuden ja kasvatuksen. Aluksi ajattelin haastatella suomalaisia perheitä, mutta sosionomikoulutuksen harjoittelujaksolla maahanmuuttajaäitien kotoutumishankkeessa harjoittelijana, aloin pohtimaan, että miksi en tekisi kulttuurillista vertailua vanhemmuudesta ja kasvatuksesta eri perheissä. Pohdin, että voisin haastatella maahanmuuttaja äitejä ja suomalaista äitiä opinnäytetyössäni, jossa selvitän vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyviä asioita äitien subjektiivisista näkökulmista ja kokemuksista. Minua kiinnosti selvittää, löytyykö eri perheiden vanhemmuudessa ja kasvatusten menetelmissä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Kulttuurillisen vertailun avulla voidaan tuoda esille uusia hyödyllisiä näkökulmia kasvatuksesta ja vanhemmuudesta eri kulttuurien jäsenille. Haastattelemani maahanmuuttajaäidit olivat Toivola-Luotolan Settlementin maahanmuuttajaäitien kotoutumishankkeesta.

2.2 Yhteistyötahon kuvaus

Tämän opinnäytetyön yhteistyötahona oli Toivola-Luotolan Setlementti ry, joka on Suomen Setlementtienliiton kolmanneksi vanhin jäsenyhdistys. Jäsenyhdistyksen päätavoite on kehittää yhteiskunnallista tasa-arvoa ja monikulttuurista vuorovaikutusta sekä puolustaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä. Toivola-Luotolan Setlementin toiminnan edellytys on edistää ja kehittää yhteisöllisyyttä, ihmisten tasa-arvoisuutta ja yksilöiden omia voimavaroja. Toiminta tukee erityisesti ihmisiä, jotka ovat yhteiskunnan heikommassa asemassa ja toiminta perustuu ihmisten tarpeisiin. Toivola-Luotolan Setlementillä on monenlaisia palveluja kuten monikulttuurista toimintaa, varhaiskasvatusta sekä ikäihmisten palvelujen tuottamista. (Toivola-Luotolan Setlementti 2020a.) Maahanmuuttajaäidit, jotka osallistuivat tutkimuksen haastatteluun kuuluvat Meri-Lapin äitien järjestölähtöisen kotoutumishankeen asiakkaisiin.

Meri-Lapin äitien järjestölähtöinen kotoutuminen -hanke alkoi vuonna 2018 ja sen toiminta-aika on vuoteen 2020 asti. Äitihanke on Toivola-Luotola Setlementti ry:n hallinnoima ja hanketta rahoittavat Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus STEA ja Euroopan Sosiaalirahasto ESR. Hankkeen toiminta-alueet ovat Meri-Lapin kunnat eli Kemi, Tervola, Tornio, Keminmaa ja Simo. (Toivola-Luotolan Setlementti 2020b.)

Äitihanke järjestää maahanmuuttajaäideille yksilö- ja ryhmäohjauksia, joiden avulla tuetaan äitien arjen elämää, osallisuutta sekä miten olla suomalaisessa yhteiskunnassa. Ryhmätoimintojen avulla maahanmuuttajaäidit tutustuvat ja oppivat asioita esimerkiksi asumisesta, arjesta, kulttuurista, harrastuksista ja elämänhallinnasta. Ryhmätoiminnan tavoitteena on myös edistää monikulttuurisia ystävyys-suhteita. Yksilöohjauksen tavoitteena on olla asiakkaiden apuna ja tukena heidän selviytymisessä arjen haasteissa, esimerkiksi kielitaidon edistämisessä. Toiminnan avulla tuetaan ja edistetään perheiden sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. (Toivola-Luotolan Setlementti 2020b.)

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan opinnäytetyössä henkilöä, joka ei ole syntynyt Suomessa vaan jossakin muussa maassa ja muuttaa sitten uuteen maahan toistaiseksi tai pysyvästi asumaan (Martikainen & Haikkola 2010, 10).

2.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia vanhemmuutta ja kasvatusta eri perheissä eri kulttuuritaustaisten perheiden kokemuksista ja näkökulmasta. Tavoitteeni on vertailla, minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa yleisellä tasolla ja eri kulttuureissa. Opinnäytetyön toteutustapana käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää ja se toteutuvat puolistrukturoituna haastatteluna, jonka toteutin haastattelemalla kolmea eri kulttuurista olevaa äitiä. Opinnäytetyökysymykseni aiheet käsittelivät, miten perheissä toteutui vanhemmuus ja kasvatusta sekä ajatukset ja kokemukset liittyen vanhemmuuden ja kasvatuksen teemoihin sekä äidin ja isän rooliin perheessä.

Opinnäytetyökysymykset:

1. Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa?
2. Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta toteutuu eri perheissä?
3. Mitä kulttuurillisia asioita löytyy vanhemmuudesta, kasvatuksesta ja kasvattajan rooleista?

3 VANHEMMUUS JA KASVATUS

3.1 Vanhemmuus käsitteenä

Vanhemmuus alkaa lapsen odottamisesta ja kestää lapsen syntymästä vanhempien elämän loppuun saakka (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 124). Vanhemmuus on isäksi ja äidiksi tulemista ja lapsen kasvattamista ja hoitamista (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018).

Vanhemmuus ei enää rajoitu perheen sisälle, sillä itse perheeseen kuuluvat tehtävät ovat pienentyneet ja lasten kasvattaminen, hoitaminen ja huolehtiminen on siirtynyt myös yhteiskunnan vastuulle. Vanhemmuudessa on kyse siitä, että vanhemmat pystyvät huomioimaan lastensa yksilöllisiä tarpeita. Vanhempien pitää kantaa vastuu lapsensa hoitamisesta ja huolenpidosta. Vanhemmuuteen kuuluvat kasvattamisen lisäksi myös lapsien suojeleminen ja kyky tunteiden kohtaamiseen lapsen kanssa sekä välittämisen taidon opettaminen. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 242; Viljamaa 2014, 44.) Vanhemmuus on myös esikuvana olemista, kun lapsia vaaditaan olemaan siististi, lukevan kirjoja, noudattavan terveellistä elämäntyyliä, keskustelevan ja käyttäytyvän hyvin. Vanhempienkin tulee näyttää esimerkkiä ja täyttää samat vaatimukset. (McGraw 2008, 339–340.)

Vanhemman itsekunnioitus voi näyttäytyä siten, miten vanhempi sallii lapseltaan huonoa käytöstä. Esimerkiksi lapselta äitiin kohdistuvan väkivallan sietäminen ei kuulu vanhemmuuteen. Tällaisissa tilanteissa on tärkeää lapsen kanssa keskustelu ja tarvittaessa tilanteesta vetäytyminen. (Spock 1990, 142.) Vanhemmuuteen ei kuulu pelkästään lasten lepyttäminen eikä lohduttaminen vaan pikemminkin rohkaista lasta tunteiden hallinnassa (Tahkokallio 2018, 92). Vanhempien rooli pitää olla johtaja, joka kertoo lapsille oikean ja väärän eroja asetettujen sääntöjen kautta. Sääntöjen avulla luodaan lapsille turvallisuutta oppia elämän asioista, kuten autotielle ei juoksennella ja terävillä asioilla ei saa leikkiä. Säännöt auttavat jäsentämään perheen arkielämää. (Puura 2019, 20.)

Laki ja asiantuntijat ovat myös määritelleet, mitä vanhemmuus on. Lain mukaan lasten oikeuksiin kuuluu turvata hänelle tasapainoinen kehitys, yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen. Lapsille pitää turvata hyvä kasvatus ja hoito, suojeleminen ja huolenpito lapsen ikätason mukaisesti. Lapsille pitää antaa turvallinen

kasvuympäristö. Lapsia pitää kasvattaa, että lapset saavat turvaa ja rakkautta sekä lasta ei saa alistaa tai kurittaa ruumiillisesti. Lapsille pitää antaa niin sanotusti turvaa, rakkautta ja rajoja. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 242–243.)

Mitä on sitten hyvä vanhemmuus? Vanhemmuus on kasvuprosessi, sillä kukaan vanhempi ei pysty kokonaan toteuttamaan lastensa tarpeita. Lapsi tarvitsee kuitenkin vanhemmilta riittävää vanhemmuutta saavuttaakseen vastuullisen elämäntaidon. Vanhemmuudessa pitää olla rakkautta, rajoja ja hyväksyntää. Lapsen pitää saada muodostaa tunnesiteet vanhempiinsa. Vanhempien pitää vahvistaa lapsen itsetuntoa, koulumenestystä ja sosiaalisia taitoja. Vanhemmuuteen kuuluvat myös lapsen perusterveydestä, kuten lapsen ravinnosta, hygieniasta ja unen saannista huolehtiminen. Hyvään vanhemmuuteen kuuluu myös viettää lasten kanssa aikaa. (Kristeri 2002, 23; Puonti, Saarni & Hujala 2004, 243.)

Vanhemmuutta voidaan erotella riittävään ja riittämättömään vanhemmuuteen. Riittävään vanhemmuuteen kuuluu turvallisuutta, läsnäoloa, rajoja ja rakkautta sisältävää kasvatusta sekä lapsen tunteiden ja tarpeiden vastaanottamista. Riittävässä vanhemmuudessa vanhemmat kokevat itsensä hyviksi, kun taas riittämättömässä vanhemmuudessa vanhemmat kokevat puutteellisuutta vanhemmuuden rooliin. Riittämättömään vanhemmuuteen vaikuttavat erilaiset tekijät kuten rahat, esineet ja päihteet. Vanhemmuus lakkaa, kun kiinnostus ja motivaatio lapsen huolenpitoon jää jonkin muun asian taakse. Tällöin lapsi voi itse joutua kantamaan vastuuta omasta kehityksestään ja hyvinvoinnistaan. (Kristeri 2002, 23–26.)

Riittävä vanhemmuuden sisältämä läsnäolo mahdollistaa perheen haasteiden tunnistamisen hyvissä ajoin ja auttaa tuomaan ne valoon. Perheessä vallitsee taito jakaa pettymyksiä, asioita ja toiveita, sillä perheenjäsenet uskaltavat ilmaista asioita koko perheelle. Tällöin perheessä luottamus on vahva. Lapsi luottaa myös, ettei hän jää tunteiden kanssa yksin, silloin kun hän niitä jakaa. Tällöin myös perheessä vallitsee läheisyys, kun uskalletaan olla läsnä tunteiden kanssa ja olla oma itsensä. Tällaisessa perheessä vanhempien itsetunto on myös vahva. Riittämättömässä vanhemmuudessa vanhemmat eivät keskustele asioista, eivät ainakaan vakavista asioista. Perheessä ei huomioida toisten tunteita ja luottamus

ihmisiin on heikkoa. Tällöin lapsen tunteet ja tarpeet eivät tule kuulluksi ja nähdyksi. Vanhempien ja lasten välille on kehittynyt tiedostamaton seinä. (Kristeri 2002, 23–24, 26.)

Vanhemmuudessa rakkaus on tärkeää, mutta pelkästään rakkaus ei riitä. Puuran mielestä hyvä vanhemmuus ei perustu pelkästään rakkauden antamiseen, sillä rakkauden antamisessa käsitellään vain tunteita, ei tekoja ja rakkaus ei yksin pysty turvamaan lapselle terveellistä kehitystä. Rakkauden antamisen lisäksi lapset tarvitsevat rajoja kasvatuksessa, sillä rajat suojaavat ja kasvattavat lasta. (Puura 2019, 89.) Tutkimusten mukaan vanhemmuus perustuu lapsilähtöiseen kasvatukseen, jonka ydin on tukea lapsen yhteiskuntaan sopeutumista. Lapsilähtöinen kasvatustapa sisältää hyvän lapsen ja vanhempien välisen suhteen sekä hyvän vanhempien keskinäisen suhteen. (Pulkkinen 2002, 17.)

3.2 Äiti ja isä lasten kasvattajana

Vanhempien rooleihin sisältyy esikuvana oleminen lapselle, jolloin isä on miehen ja aviomiehen esikuvana ja äiti naisen ja vaimon esikuvana. Lapsen kasvun ja kehitysprosessin vuoksi on tärkeää, että vanhemmat tukevat toisiaan. (Esko 1985, 28–29.) Länsimaisen ajattelutavan mukaan äitiyteen liittyy kokonaisvastuu, kun taas isyys toimii avustajana äitiydelle ja toisena vanhempana. On myös luonnehdittu, että isyys toimii hankittujen taitojen ja tietojen kokonaisuutena ja äitiys toimii vaistonvaraisena perustana. Nykyään länsimaisessa kulttuurissa nousee sana ”osallistavasta uudesta isyydestä”, vanhemmuuden jakamisesta ja tasa-arvoa sukupuolten välisistä oikeuksista ja velvollisuudesta. (Järvinen ym. 2012, 43.) Ennen vanhaan mies kantoi vastuun perheestä ja äiti tuki miestä huolehtimalla lasten perustarpeista. Naisen tehtävä oli olla kotona hyvänä vaimona, kun taas mies toimi perheen elättäjänä. (Alasuutari 2003, 16–17.)

Hellstenin mukaan äidit ovat lapsen ensimmäinen kosketus ihmiskuntaan. Äidit ovat lapsensa peili, sillä lapsi alkaa muodostamaan omaa identiteettiä. Kun lapsi saa vähän rakkautta ja hoitoa lapsi ajattelee olevansa vähän rakastettu lapsi. Hellstenin mukaan äidit antavat lapselleen arvonsa, sen vuoksi äitien ja lapsien välinen tunneside on tärkeä. (Hellsten 2003, 245, 248.) Hyvään äitirooliin kuuluu

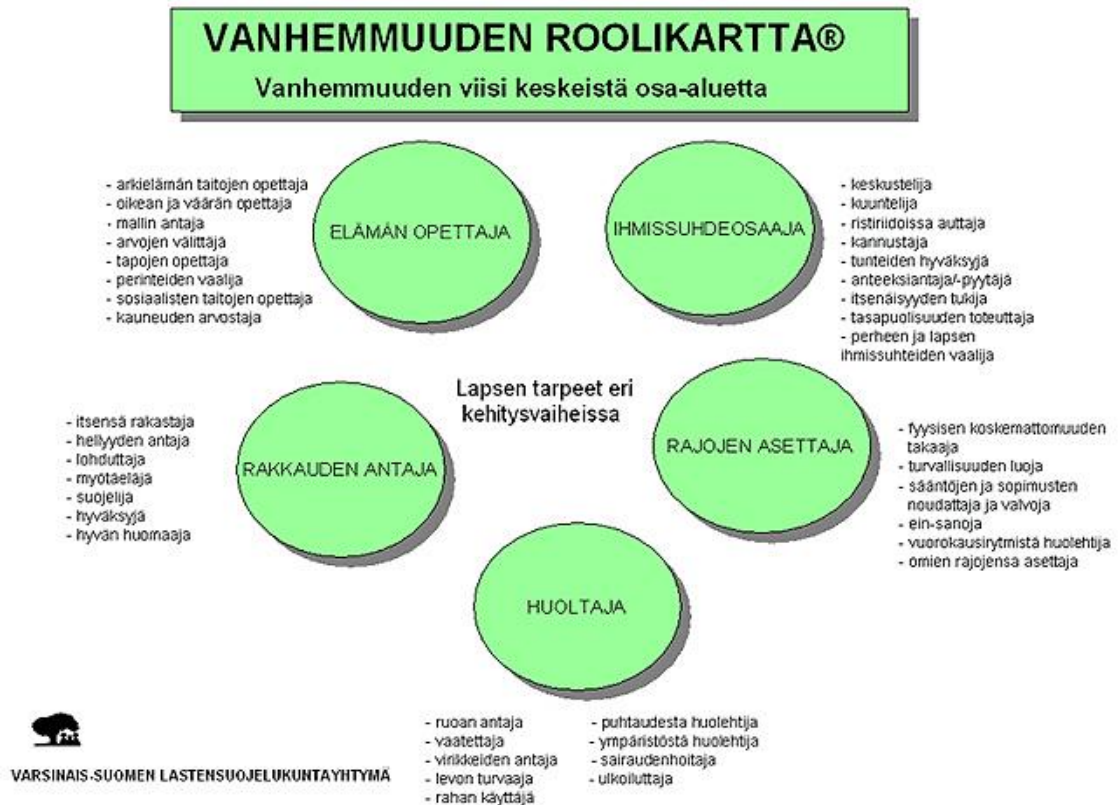
läsnä oleminen, lapseen keskittyminen, lapsen tarpeista huolehtiminen ja turvallisen kasvuympäristön luominen sekä kehityksessä auttaminen (Alasuutari 2003, 18).

Isän tehtävä on perheen eli äidin ja lapsen suojeleminen uhkatekijöiltä. Isän tehtävä on huolehtia, että äiti voi toteuttaa äitiytään, perheeseen saadaan ruokaa ja lapsella on turvallinen koti. (Hellsten 2003, 254–255.) Isän rooli on toimia esikuvana, kumppanina, rajojen asettajana ja valvojana sekä sukupuolisen tasa-arvon kasvattajana (Spock 1990, 37).

Ansiotyö ja kotona olevat tehtävät ovat suomalaisilla isillä ja äideillä samanlaiset. Nykypäivänä suomalaiset isät ovat ottaneet enemmän vastuuta lastenhoitamisesta. Rotkirchin mukaan, kuitenkin suomalaiset naiset hoitavat enemmän koti töitä ja lapsia kuin miehet. Hänen mukaansa äidit asettavat lapsensa etusijalle ja he tekevät suuria päätöksiä, kuten lyhennettyyn työajalle ja hoitovapaalle jääminen, kun taas isät panostavat perheen elättämiseen ja äideille jää lapsien hoitaminen yksin. (Rotkirch 2014, 91–92, 117, 242.)

3.3 Vanhemmuuden rooli

Vanhemmuuteen kuuluu olla lapsille huoltaja, elämän opettaja, rajojen ja rakkau den antaja. Vanhemmat turvaavat lapsilleen elämänehtoja huolehtimalla lapsen fyysisistä tarpeista. Vanhemmat opettavat ja kasvattavat lapsensa, niin että he pystyvät olemaan yhteiskunnan ja kulttuurin jäseniä sisäistämällä niihin kuuluvia sääntöjä. Vanhemmat myös ohjaavat lapsia löytämään omat arvonsa ja maailmankuvansa. (Järvinen ym. 2012, 125.)

Kuvio 1: Vanhemmuuden roolikartta. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013.)

Vanhemmuuden roolikartan mukaan vanhemmilla on viisi rooliosa-aluetta, jotka ovat jaettu päärooleihin ja alaroleihin. Pääroolit ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja ja rakkauden antaja. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013.)

Huoltajan rooli on merkittävä, kun halutaan käytännössä ylläpitää ja rakentaa arkielämää ja perhe-elämää sekä siihen liittyviä rutiineja. Huoltajan alaroleihin sisältyy ruoan antaja, joka huolehtii lapsen säännöllisestä terveellisestä ja monipuolisesta ruokavaliosta. Vanhempi kehittää lapsen makuaisteja ja osaa rajata tarvittaessa lapsen epäterveellisten ruokien syömistä. Vanhempi osallistuu lapsensa ruuanlaittoon ja mahdollistaa näin ruoan valmistuksen yhdessä lapsen kanssa. Vaatettajana vanhempi hoitaa lapsensa vaateasioita huolehtimalla siitä, että lapsi saa puhtaat sekä kuivat vaatteet ja että lapsi pukeutuu sääolosuhteiden mukaisesti. Lisäksi vanhempi neuvoo lasta vaatehuoltoasioissa. Virikkeiden antajana vanhempi tuottaa ja kannustaa lastansa monenlaisiin leikkeihin ja harras-

tuksiin kuten lelujen, musiikin ja kirjojen avulla. Levon turvaajana vanhempi huolehtii, että lapsella on rauhallinen ja turvallinen nukkumaympäristö ja lapsi saa riittävän määrän unta. Rahan käyttäjänä vanhemmat takaavat lapselle perustarpeet ja huolehtivat taloudesta sekä opastavat lapsia rahan käyttämisessä ja rahan arvosta. Puhtauden huolehtijan roolissa vanhempi hoitaa lapsen hygieniaa ja opettaa lapsia oman hygienian hoitamisessa. Ympäristön huolehtijana vanhempi hoitaa kodin puhtauden ja opettaa lapsia siivoamiseen ja puhtauteen liittyvissä asioissa. Sairauden hoitajana vanhempi käyttää lapsia tarpeen mukaan lääkärissä ja huolehtii lapsen lääkeasioista. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 24–25.)

Rakkauden antajana vanhempi kehittää lapsen itseluottamusta ja itsetuntoa. Vanhempi näyttää lapselle rakkautta ja vastaanottaa lapsen rakkautta. Rakkauden antajan alarooliin kuuluu itsensä rakastaja, hellyyden antaja, lohduttaja, myötäeläjä, suojelija, hyväksyjä ja hyvän huomaaja. Itsensä rakastaminen perustuu vanhempien kykyyn huolehtia omasta jaksamisesta ja kykyyn ottaa tarvittaessa apua vastaan. Hellyyden antajana vanhempi antaa lapselle läheisyyttä. Lohduttajana vanhempi opastaa lapsia omien tunteiden kanssa ja seuraa niitä sekä rohkaisee lapsia ilmaisemaan tunteitaan. Suojelijana vanhempi luo turvallisen ja rauhallisen kasvuympäristön, suojaa lasta väkivallalta, asettaa lapselle rajoja ja opettaa lasta pitämään itsestään huolta sekä antaa lapselle tarpeellisia tietoja. Hyväksyvä vanhempi arvostaa ja hyväksyy sekä itsensä että lapsensa sellaisina kuin ovat. Hyvän huomaajana vanhempi osaa arvostaa lasta ja antaa positiivista palautetta. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 25–26.)

Elämän opettajana vanhemman tehtäviin kuuluu opettaa lapselle sosiaalisia taitoja ja tapoja. Tähän alarooliin kuuluvat arkielämän, tapojen ja sosiaalisten taitojen sekä oikean ja väärän opettaminen, mallin antaminen, arvojen välittäminen, tapojen opettaminen, perinteiden vaaliminen ja kauneuden opettaminen. Arkielämän taitojen opettajana vanhempi opastaa lapsia hygieniassa, jälkien korjaamisessa, pöytätavoissa, pukeutumisessa, vessatavoissa sekä asiointiin liittyvissä arkikäynneissä kuten kaupassa käymisessä. Oikean ja väärän opettajana vanhempien kuuluu opettaa tasa-arvosta ja rehellisyydestä sekä kertoa varastamisen, valehtelun ja väkivallan seurauksista. Sosiaalisten taitojen opettajana vanhempi tukee lasta, opettaa lapselle toisten huomioon ottamista ja kertoo lapselle

kiusaamiseen liittyvistä asioista. Mallin antajana vanhempi on vastuussa omista käyttäytymismalleistaan ja toiminnastaan. Tapojen opettajana vanhempi opettaa lapselle käyttäytymiseen liittyviä kriteerejä, jotka ovat yleisiä ja yhteiskunnassa hyväksytyjä. Perinteiden vaalijana vanhempi ohjaa lasta kulttuuriin kuuluviin perinteisiin, esimerkiksi perheen juhlapäivien viettoon sekä kunnioittamaan niitä. Arvojen välittäjänä vanhempi huolehtii, että perheessä toteutuu yhteiskunnan arvot ja oikeudenmukaisuus. Viimeisessä roolissaan kauneuden arvostajana vanhempi tukee lapsen psyykkistä elämää ja luovuutta sekä huomioi kauneuteen liittyvät asiat. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 26–27.)

Ihmissuhdeosaajan roolissa vanhempi ohjaa lasta tunteiden läpikäymisessä, kuten niiden tunnistamisessa ja ilmaisemisessa. Lisäksi rooli sisältää lapsen kuuntelemista ja ymmärtämistä. Ihmissuhdeosaajan alarooliin sisältyy vanhempi, joka keskustelee eli on sosiaalisessa kanssakäymisessä lapsen kanssa. Kuuntelijana vanhempi antaa lapselle kuulluksi tulemisen tunteen. Ristiriidoissa vanhempi auttajana tukee, auttaa ja ohjaa lapsia tunteiden, päätöksien ja ratkaisujen kanssa. Kannustajana vanhempi tukee lasta, antaa positiivista palautetta ja opettaa lapsia työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa. Tunteiden hyväksyjänä vanhempi hyväksyy ja tunnistaa lapsen erilaisia tunteita, jotka voivat olla myönteisiä tai kielteisiä. Anteeksi antajana ja pyytäjänä vanhemman rooli perustuu anteeksipyyttämisen taitoon, jonka opettaa myös lapsilleen. Itsenäisyyden tukijana vanhempi tukee lapsen itsenäistymistä sekä mahdollistaa asioita, jotta lapsi voi oppia itsenäistymään. Kotitöiden opettaminen lapselle on yksi esimerkki itsenäisyyden tukemisesta. Tasapuolisuuden toteuttajana vanhempi on sisaruksien suhteen oikeudenmukainen. Kun lapsi tuntee, että häntä on kohdeltu väärin, vanhempi lohduttaa lasta. Viimeiseen alarooliin, joka sisällytetään ihmissuhdeosaajaan, on perheen ja lapsen ihmissuhteiden vaalijana oleva vanhempi. Tässä roolissa vanhemmat luovat lapselle mahdollisuuden pitää sukulaisiin yhteyttä ja tukevat lapsen ja kavereiden sosiaalisia suhteita sekä ovat esikuvana ihmissuhdeasioissa lapselle. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 28–29.)

Rajojen asettajana vanhempi luo lapselle rajojen kautta turvallisuuden tunteen. Tämän roolin alaroolit ovat fyysisen koskemattomuuden takaaja, joka hallitsee sekä omaa että toisten käyttäytymistä. Vanhempi estää kaikenlaisen hyväksikäy-

tön, joka voi liittyä fyysiseen, psyykkiseen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Turvallisuuden luojana vanhempi huolehtii, ettei lapsi jää yksin ja opettaa lapsia, miten tulee toimia erilaisissa tilanteissa. Vanhemman tulee luvata lapselle vain sellaisia asioita, jotka hän uskoo voivansa toteuttaa. Sääntöjen ja sopimusten noudattajana ja valvojana vanhemman velvollisuus on huolehtia säännöistä ja valvoa sääntöjen toteutumista. Vanhemman tehtävänä on muun muassa asettaa perheeseen aikatauluja, kotiintuloaikoja ja huolehtia lapsen koulunkäynnistä. Eissäanoja käyttävä vanhempi uskaltaa rajoittaa lapsen käyttäytymistä ja toimii itsekin johdonmukaisesti kieltojen suhteen. Vuorokausirytmistä huolehtijana vanhempi takaa säännöllisyyden lapsen elämään ja huolehtii myös lapsen riittävästä unesta sekä levosta. Vanhemman viimeinen alarooli omien rajojen asettajana on kontrolloida ja tunnistaa päihteiden käyttöään, omaa jaksamistaan, voimavarojaan sekä aggressiivista käyttäytymistään. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 29–30.)

3.4 Kasvatus käsitteenä

Kasvatuksella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä vanhempien toimintaa, joka vaikuttaa lapseen. Kasvatuksen suurin tavoite on lapsen tukeminen, jotta lapsi selviää elämässä itsenäisesti. Kasvatuksen avulla vanhemmat opettavat lapselle mikä on oikein ja mikä väärin. Lapsen on hyvä oppia, mikä on sopivaa ja mikä epäsopivaa sekä mitkä ovat hänen omat oikeutensa, vastuunsa ja velvollisuutensa perheenjäsenenä ja yhteiskunnassa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019.)

Teknologian kehitys näkyy kouluissa, päiväkodeissa ja opetuksessa. Vaikka tietokoneet ja älylaitteet ovat hyödyllisiä ja tekniikka on hyvää, tulee kuitenkin muistaa, että ne ovat vain koneita. Sen takia Tahkokallio pohtii aineistossa, onko digitaalisen teknologian käyttö hyvä asia, varsinkin lapsen varhaisessa iässä. Lapset ovat vuorovaikutuksessa kuvaruudun ja äänentoistolaitteiden kanssa. Lapset tarvitsevat luontoa ja maailmaa saadakseen käyttää aistejaan ja saadakseen kokemuksia. Esimerkiksi ryömiminen maassa mahdollistaa sen, että lapsi tuntee alustan, jolla ryömii. Lasten käyttäessä älylaitteita, he keskittyvät vain kuvaruutuun ja luonnossa olemisen jää kokematta. (Tahkokallio 2018, 212.)

Vanhempien vallankäyttöä lapsen kasvatuksessa on pohdittu. Onko se oikea menetelmä lapsen kasvatuksessa, sillä syntyessään lapsi ei voi käyttää omia taitojaan. Taitojen oppimiseen lapsi tarvitsee vanhempia, joiden velvollisuus on kasvatata lasta. Kasvatustyyliä voi olla monenlaisia, jos asetetaan rajoja, se perustuu valvontaan, kun taas rakkaus välittämiseen. Kasvatus on välinpitämätöntä, jos lapsi ei saa kasvatuksessa rakkautta eikä rajoja. Kasvatus on autoritaarinen ja ankara, kun lapsen kasvatus perustuu rajoihin eikä rakkauteen. Tällaisessa kasvatuksessa lapsi kokee alistamista ja lapsi reagoi kapinoimalla vanhempia vastaan. Kasvatus on ohjauksellista, kun lapsi saa kasvatuksessa sekä rakkautta että rajoja. Lapsi kokee tällaisessa kasvatuksessa, että vanhemmat ymmärtävät ja välittävät hänestä. Kasvatus on hemmottelevaa, kun lasta kasvatetaan vain rakkaudella eikä rajoja ole. Tällainen kasvatustyyli voi johtaa siihen, että valta on siirtynyt lapselle ja lapsi voi kokea turvattomuuden tunnetta. (Puura 2019, 50.)

1960-luvulta lähtien on ajateltu, että auktoriteettinen kasvatus on lapsille paras tapa antaa lapsille menestyvä elämä. Sen jälkeen kasvatus on siirtynyt enemmän neuvottelevaan kasvatukseen. Neuvottelevaa kasvatusta on selitetty siten, että neuvottelutaito on tärkeä taito, joten lapsen on hyvä oppia tämä taito varhaisessa iässä. Neuvottelutaito on tärkeä, mutta sen sisällyttäminen kasvatukseen on virhe, sillä se tarkoittaa, että lapset ovat tasavertaisia neuvottelussa, kun heitä pidetään pieninä aikuisina. Tämä ei pidä kuitenkaan paikkaansa, koska lapset ja aikuiset eivät voi olla tasavertaisia kumppaneita neuvottelussa. Se ei toimi, koska aikuisten ja lasten aivot ovat erilaisia. Lapset tekevät päätöksiä mielitoiveiden ja halujen mukaan eivätkä lasten aivot ole kehittyneitä arvioimaan päätöksentekoa niin kuin aikuisten. Aikuiset tekevät valintoja ja päätöksiä, jotka perustuvat arviointiin. Toinen asia on se, että neuvottelussa kummallakin pitää olla samantyyppiset oikeudet päätöksentekoon. Aikuisilla on aina enemmän valtaa kuin lapsilla. Neuvotteleva kasvatus toimii silloin, kun päätösvaltaa on myös lapsilla eikä vain aikuisilla. (Tahkokallio 2018, 11–12.) Ennen vanhaa on kasvatuksessa käytetty myös kuritusta, mutta nykyisin fyysinen, psyykinen ja seksuaalinen väkivalta ovat lain mukaan kiellettyjä. Nykyisin puhutaan hyvästä kurista, johon liittyy oikeudenmukaisia, ystävällisiä ja turvallisia rajoja. (Arajärvi 1999, 80.)

Nykyään kasvatustyyliä jaetaan neljään eri tyyliin. Kasvatuksessa näkyy enemmän kunnioittava vastavuorosuhde, jossa vanhemmat keskustelevat lastensa

kanssa. Lapset voivat jakaa mielipiteitään ja kapinoida ilman mitään pelkoa. Aikuisen tehtävä on kuitenkin valvoa sääntöjen noudattamista. Tällaista kasvatustyyliä käytetään auktoriteetisessa kasvatuksessa. Autoritaarinen kasvatusta asetetaan auktoriteettiseen kasvatukseen, mutta niissä on eroa, vaikkakin niissä molemmissa ylläpidetään asetettuja sääntöjä. Autoritaarisessa kasvatuksessa vanhemman ja lapsen välinen suhde on etäinen, sillä kasvatuksessa mennään aikuisen rajaehtojen mukaan. Kasvatustyyllissä lapsi opetetaan kuuntelemaan ja kunnioittamaan aikuisia. Vanhemmat tekevät päätöksiä perustelematta niitä lapselle ja lapsen protestoimiseen ei suhtauduta hyvällä tavalla. Kolmas kasvatustyyli perustuu lapsen itsenäisiin valintoihin ja päätöksentekoon. Lapselle ei aseteta vaatimuksia ja lapsen annetaan käyttäytyä itsenäisesti. Tämä kasvatustyyli on salliva vanhemmuus. Viimeinen kasvatustyyli on laiminlyövä kasvatusta, jossa vanhemmilla on heikko vaatimustaso ja he ovat etäisiä. (Kinnunen 2003, 21; Tahkokallio 2018, 255.)

On myös olemassa osallistuva kasvatusta, jossa kasvattaja uskaltaa puuttua ongelmiin ja on helposti lähestyttävä persoona. Tällainen kasvattaja osaa kantaa vastuuta ja hoitaa asian, kun lasta vaivaa jokin asia. Kasvatuksessa vanhempi tiedostaa kurin riskit ja välttää alistamista, sillä kasvattaja tietää, että ne aiheuttavat vain häpeää, ärtymystä sekä ongelmien syventymistä. Osallistuva vanhempi on kasvattajana oma itsensä ja aito. Tällainen vanhempi saa kunnioitusta lapsiltaan. Vanhempi ei anna lapselle ja nuorelle vastuuta sanoa viimeistä sanaa, vaan vanhempi kantaa tämän vastuun ja sanoo viimeisen sanan. (Viljamaa 2008, 40–41.) Nykyisin vallitsee mahdollisesti enemmän demokraattinen kasvatusta, jossa lapset ovat mukana päätöksenteossa (Skodvin 2004, 87).

Kasvatuksen päämääränä voidaan pitää lapsen tottelevaisuutta, sillä totteleminen auttaa lasta itsehillinnän ja itsehallinnan taidoissa. Lapsi oppii sisäistämään ohjeita, käskyjä, kieltoja ja noudattamaan niitä. Vastuullisessa kasvattamisessa lapsi oppii myös taidon huolehtia omista asioistaan oma-aloitteisesti. (Kinnunen 2003, 51, 79.) Kasvatuksen tavoitteena on ihmisen sopeutuminen ympäristöön esimerkiksi kouluun, kotiin ja yhteiskuntaan. Tämä toteutuu vanhempien vallankäytöllä, jolloin lapsi oppii sääntöjä, arvoja ja käyttäytymismalleja. Terveellinen kasvatusta sisältää luovaa vallankäyttöä ja vuorovaikutusta ilman alistamista. (Viljamaa 2014, 21.) Kasvatukseen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä ovat sosiaaliset

ja taloudelliset ongelmat, kuten syrjäytyminen sekä päihde- ja mielenterveysongelmat. Näissä olosuhteissa lapset joutuvat pettymään, ahdistumaan ja pelkäämään liian varhaisessa iässä. Lapsi tarvitsee huolehtivaisen aikuisen ja vanhempien läsnäoloa. (Viljamaa 2014, 8.)

3.4.1 Kulttuuri ja kasvatus

Kulttuurilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä vuorovaikutuksen kautta periytyvää toimintaa, joka syntyy ihmisen toiminnan tuloksesta. Ihminen välittää kokemansa ja oppimaansa toiselle ihmiselle sekä sukupolvelta toiselle vuorovaikutuksen kautta. (Lahikainen, Punamäki & Tamminen 2008, 87.) Lapsen kasvatuksessa on tärkeä tietää, minkälainen käsitys kussakin kulttuurissa on lapsuudesta ja lapsesta. Esimerkiksi länsimaisissa kulttuureissa painotetaan lapsen hoitamista ja huolenpidon tarvetta, kun taas kehittyvissä maissa lapsia pidetään työvoimana ja perheen taloudellisen toimentulon tuojina (Lahikainen, Punamäki & Tamminen 2008, 19).

Arki tarkoittaa opinnäytetyössä ihmisten jokapäiväistä toimintaa, joka sisältää fyysisiä ja sosiaalisia toimintaympäristöjä. Jokaisella perheellä on oma henkilökohtainen kokemus arjesta ja sen selviytymisestä, kuten kodin ylläpitämisen hoidosta sekä lasten hoidosta ja omien asioiden hoitamisesta. Perheiden arjen selviytymistä haittaa erilaiset haasteet, kuten elämänmuutokset ja odottamattomat elämäntilanteet. Perhe ei voi ylläpitää hyvinvointia, mikäli heillä on vaikeuksia hallita arkea. Esimerkiksi aineiston mukaan arjen asiat ja vanhempien rooli jää hoitamatta, jos vanhempi loukkaantuu tai masentuu. (Järvinen ym. 2012, 112,116.)

Lasten kasvatukseen liittyvät asiat ovat muuttuneet eri vuosikymmenillä. Esimerkiksi 300-luvulla, jos lapsi oli vammaisen tai vanhemmat eivät halunneet kasvat-
taa lapsia, vanhemmat saivat surmata heidän lapsensa (Kinnunen 2003, 11). Vasta 1300–1600-luvulla lapsen tunteita alettiin ottaa kasvatuksessa huomioon, mutta lapsia kasvatettiin ankarasti. Keskiajalla lapsia kasvatettiin aikuismaisesti, lapsille puettiin aikuisten vaatteita ja heitä kohdeltiin aikuisina. Tällöin lasten kasvatuksessa näkyi laiminlyöntiä ja usein tapahtui myös pahoinpitelyä. Vanhemmat eivät hoitaneet lapsia, vaan vanhemmat sisarukset pitivät huolta pienemmistä sisaruksista. (Kinnunen 2003, 11–13.)

Uusiin lasten kasvatukseen liittyviin asioihin alettiin kiinnittää enemmän huomiota 1600-luvun lopulla. Lasten kasvatusta on vanhempien tehtävä. Vanhempien tehtävä oli kasvattaa lapsista hyviä ihmisiä. Lasten kasvatuksessa oli näkemys, että lapsille ei saa antaa mitä lapsi haluaa. Lapsia opetettiin tottumaan, ettei aina saa kaikkea mitä haluaa. (Kinnunen 2003, 15.)

Lapsen kasvuympäristö vaikuttaa suuresti vanhempien vanhemmuuteen ja kasvatukseen, erityisesti köyhyys. Köyhyys aiheuttaa vanhemmille taloudellista stressiä, joka ilmenee esimerkiksi välinpitämättömyytenä lapsen tarpeita kohtaan. Köyhyys tuottaa ongelmia ruoan riittävydestä, joka vaikuttaa myös lapseen. (Pulkkinen 2002, 18–19.)

Perhevastuut ovat epävakaita ja hankalia, jotka liittyvät usein sukupuolikysymyksen ongelmiin. Erilaiset valta-asetelmat korostuvat perhesuhteissa kulttuurien ja yhteiskunnallisten ihanteiden, odotusten ja normien mukaan. Esimerkiksi historian ajoilla miehillä on ollut enemmän oikeuksia ja valtaa perheessä kuin naisilla. (Sevón & Notko 2008, 18.)

3.5 Lapsen tarpeet

Nevalaisen mukaan lapsen kaiken tärkein oikeus on olla lapsi. Lapsen lapsuus ei ole ikuinen, vaan se on nopea vaihe. Lapsen eläessä oma lapsuuttaan on tärkeää turvata hänelle oikeus olla lapsi. Lapsen ei kuulu lapsena huolehtia yhteiskunnan asioista, vaan lapsella täytyy olla mahdollisuus leikkiä. (Nevalainen 2005, 76–77.)

Lain mukaan lapselle pitää turvata tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, joka toteutuu lapsen yksilöllisten toivomusten ja tarpeiden mukaan. Lasta pitää kasvatella niin, että hän saa turvaa, rakkautta ja ymmärrystä osakseen. Laissa sanotaan myös, että lasta ei saa kurittaa ruumiillisesti, alistaa eikä kohdella loukkaavalla tavalla. Kaikki lapsen kohdistuva väkivalta on kiellettyä. Aikuisen velvollisuus on tukemalla ja edistämällä lapsen itsenäistymistä, kasvattaa lapsi vastuulliseksi ja aikuiseksi ihmiseksi. (Finlex 361/1983, 1:1 §.) Lapselle pitää sallia iloa, naurua ja leikkimistä. Edes kouluasiat eivät saa vaikuttaa lapsen onnellisuuteen ja iloisuuteen, vaikka se on tärkeä asia lapsen elämässä. (Mäkijärvi 2008, 133.)

Empaattisuus on kaikkien perhesuhteiden perusta, mutta lapsi tarvitsee kasvatuksessa ja kehityksessä myös aikuisen, joka on lähellä ja ottaa vastuuta. Lapsi tarvitsee aikuisen, joka kontrolloi riittävästi ja osaa sanoa ”ei”. Tämä on haasteellinen tehtävä vanhemmille, sillä on paljon helpompaa olla myötäilevä ja kaikessa periksi antava vanhempi. (Esko 1985, 41.) Näiden lisäksi lapsi tarvitsee kasvatuksessa positiivista kannustusta, sillä usein lasta kielletään ei -sanalla, kun ei saa tehdä jotakin. Lasta pitäisi ohjata enemmän tekemään asioita, joita hän saa tehdä. (McGraw 2008, 226, 271.) Vanhemmuus tarkoittaa vastuun ottamista ja vallan käyttöä, joka puolestaan tarkoittaa, että vanhemmat ovat lastensa yläpuolella. Esimerkiksi vanhemmat eivät mene lapsen tahdon mukaan, vaan lapsille kerrotaan mitä heidän pitää tehdä. Tämän lisäksi vanhemmat päättävät miten lapsia kasvatetaan eikä lupaa tarvitse kysyä lapselta. (Hellsten 2003, 152,183.)

Aikuisilla että lapsilla on ihmisoikeuksia, mutta lapsella ei ole vielä mahdollisuuksia käyttää niitä. Pienet lapset tarvitsevat vanhempiansa, sillä he eivät kykene tekemään viisaita päätöksiä liittyen esimerkiksi syömiseen, pukemiseen ja itsestä huolehtimiseen. Vanhemmilla on vastuu lapsen suojelemisesta ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Näiden lisäksi vanhemman tulee turvata lapsille perustarpeet, kuten huolehtia lasten puhtaudesta, levosta ja riittävästä ruoan saamisesta. Vanhemmilla on myös vastuu turvata lapsen mielen kehitys. Se tapahtuu ymmärtämällä lapsen tunteita ja vastaamalla niihin, lapsen kanssa leikkimällä ja lasta opettamalla sekä lapsen käyttäytymistä säätelemällä. Nämä tehtävät velvoittavat vanhempien sitoutumista. Vanhemmat hoitavat lasta ja lapsen tarpeet asetetaan omien tarpeiden edelle. Kasvatuksessa lapsen pitää myös tulla kuulluksi ja hänen tulee saada keskustella asioista vanhempiensa kanssa. (Puura 2019, 17, 60.)

Kasvatuksessa lapsen ainutlaatuisuutta pitää kannustaa ja kunnioittaa, sillä jokainen ihminen on erilainen. Lapsille pitää ilmaista jollain tavoin, kun he ovat tehneet oikein, sillä usein lapset saavat kuulla mitä väärää he ovat tehneet. Lapset tarvitsevat vanhemman, joka haluaa ymmärtää heidän outoa käyttäytymistään, eikä syytellä heitä ensimmäisenä. Jokaisen lapsen huonoon käyttäytymiseen löytyy aina syy. (McGraw 2008, 60–61.) Arjen rutiineja ja sovittuja asioita pitää aina noudattaa, vaikka lapsi olisi 5-vuotias tai 15-vuotias. Lapsi tarvitsee rajat ja aikuisen kertomaan hänellä rajoista. (Lundán 2012, 96.)

Tytöt tarvitsevat vanhemmilta kunnioitusta, välittämistä ja ymmärrystä, jotta he pystyisivät luottamaan vanhempiinsa. Näiden tunteiden antaminen voi olla vanhemmille haaste, sillä tytöille on todella tärkeää saada tuntee, että vanhemmat ymmärtävät heidän tunteitaan, tarpeitaan ja toiveitaan. Heidän tulee voida luottaa turvallisesti vanhempien tukeen. Esimerkiksi kun tytöille tulee murheita, heidän täytyy luottaa saavansa vanhemmilta tukea, joka välittyy vanhempien välittämisen ja hoivan kautta. (Gray 2001, 205.)

Pojat tarvitsevat samankaltaisia asioita kuin tytöt, mutta heidän suhteessa nousee tärkeämmäksi seikaksi motivointi. Poikia motivoi, kun he saavat vanhemmilta hyväksynnän, luottamuksen ja arvostuksen. Tämä voi olla vanhemmille joskus haastavaa. Ilman motivointia pojat eivät välitä ja sitten heitä on hankala hallita. Heillä voi tulla myös oppimisvaikeuksia, he voivat kadottaa vertaisarvonsa ja voivat masentua tai käyttäytyä ylivilkkaasti. Pojat tarvitsevat sitä, että heidän menestystensä motivoidaan ja palkitaan. Pojat voivat kokea avun antamisen loukkaavana ja tuntee sen heihin kohdistuvana luottamuksen puutteena. Ainoa keino pojille on antaa heille vapautta ja itsenäisyyttä. (Gray 2001, 206–207.)

Kinnusen tutkimuksen mukaan lasten unelmavanhemmat ovat sellaisia, joilla on aikaa lapsen kanssa ja lapsen ei tarvitse olla aina paras. Unelmavanhemmat antavat myös uuden mahdollisuuden lapselle, antavat neuvoja ja ymmärtävät lasta. Lisäksi heillä on kuria, mutta he eivät tule helposti vihaiseksi. Unelmavanhemmilta vaaditaan myös sitä, kun lapselle on tapahtunut jotain, vanhemmat kuuntelevat ja auttavat lasta. (Kinnunen 2003, 135–136.) Lapsen onnellisuus perustuu vanhempien kautta opittuihin eri taitoihin, kuten elämänhallintaan, tunteiden hallintaan, vuorovaikutukseen, ajatteluun sekä itseilmaisus- ja itsehillintätaitoihin (McGraw 2008, 29).

4 VANHEMMAT HAASTEIDEN EDESSÄ

4.1 Vanhemmuutta etsimässä

Julkisessa keskustelussa on käyty paljon keskustelua vanhemmuudesta ja lapsista. Esiin nousee kysymys, onko vanhemmuus hukassa. Tutkimuksissa on tarkasteltu nykyisin vanhempien työn ja perhe-elämän sovittamista yhteen, isyys asiaa ja lapsen varhaisen kiintymyssuhteen merkitystä lapsen tasapainoiselle kehitykselle. Ajankohtaisessa keskustelussa on noussut esille huoli lasten syrjäytymisestä, huonovointisuudesta, sosiaalisten taitojen puutteesta, päihteiden käytöstä, oppimisvaikeuksista ja masentuneisuudesta sekä lisääntyneestä palveluiden käytöstä, kuten lastensuojelu- ja mielenterveyspalveluista. Puhutaan, että lasten hoidossa ja kasvatuksessa on tapahtunut laiminlyöntejä ja vanhemmat ovat neuvottomia. On todettu, että perheeseen kuuluvat tehtävät ovat vähentyneet, sillä lasten kasvattaminen, hoitaminen ja huolehtiminen ovat siirtyneet osittain yhteiskunnan vastuulle. Tällöin kyse on jaetusta vanhemmuudesta. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 241–242.) Bardyn artikkelissa todetaan, että lasten alkoholin käyttöä ja koulukiusaamista ei hoideta, eivätkä lapset pääse ajoissa hoitoon lastensuojelussa ja mielenterveyden palveluissa (Bardy 2002, 36).

Vanhemmuuden ajatellaan olevan hukassa myös sen takia, että vanhemmilla on kasvattajina lisääntynyt epävarmuus ja epätietoisuus. Vanhempien haasteena on löytää ongelmatilanteiden syntyessä oikeita selviytymistapoja. (Järvinen ym. 2012, 129.) Vanhempia arvostellaan myös siitä, että he eivät osaa asettaa rajoja lapsilleen. Vanhemmat keskittyvät vain työntekoon, rakkausasioihin ja omiin harrastuksiin. Lapsille ei anneta riittävää läsnäoloa. (Jokinen 2002, 84.) Esimerkiksi Hakala tuo artikkelissaan esille, että kiireellisillä vanhemmilla on kuitenkin aikaa käydä Facebookissa päivittämässä ”Ettei ehdi tehdä mitään”. Tämä todistaa toisin, sillä vanhemmilta löytyy aikaa olla sosiaalisessa mediassa. (Hakala 2019, 95.)

Vanhemmuus on uhraamista, velvollisuutta ja antamista. Vanhemmuuden raskain aika on lasten ollessa pieniä. Tällöin vanhemmat yliväsyvät, ylikuormittuvat ja lasten kanssa oleminen tuntuu raskaalta. Vanhemmat ovat ristiriidassa työn ja perhe-elämän vaatimusten kanssa, sillä kummassakin vaaditaan paljon työpanosta, mutta aika ja voimat eivät riitä molempiin. (Esko 1985, 44.) Työelämän

vauhti kiristyy, jolloin vanhempien työviikko aika pitenee. Tällöin vanhemmat joutuvat tasapainoilemaan työn ja kodin välillä. Kun vanhempien arki koostuu jatkuvasta kiireestä, niin he eivät ehdi olla paljoa lastensa kanssa. Tällöin vanhempien ja lasten yhteinen aika ja keskustelut sekä lasten tukeminen vähenevät. (Määttä & Rantala 2010, 20; Hakala 2019, 96.)

Vanhemmuuteen liittyy monenlaisia haasteita lapsen kehityksen eri vaiheissa, vauvaiästä lapsen itsenäistymiseen. Yksi vanhempien merkittävistä haasteista on, miten samaistua lapseen ja nuoreen. Jokainen lapsi on erilainen temperamentiltaan, tarpeiltaan, persoonaltaan ja tavoiltaan ilmaista itseään. Vanhempien velvollisuus aikuisina on tukea lasta ja auttaa häntä elämään ja luomaan yhteys maailman kanssa. Vanhemmat käyttävät lapsen tilanteeseen mukautumista tukiessaan lapsen toivomuksia ja lapsen tarpeita. Haasteena on, jos vanhempien ja lapsen temperamentit ovat erilaisia, se voi luoda pettymyksen tunteita lapselle. (Väestöliitto 2005, 14–15.) Vanhemmuuden haasteina voidaan pitää myös lapsen painajaisunia ja pelkoja, jotka aiheuttavat vanhemmissa huolestuneisuutta (Kytömäki 2002, 133).

Jokainen lapsi tarvitsee rakkautta, ihailua ja kokemuksen siitä, että on tärkeä vanhemmilleen. Lapset hakevat näitä vanhemmiltaan eri tavoin. Tämän takia lasten tasavertainen huomioiminen voi olla vanhemmuudessa haasteena. Lapsen täytyy saada kokea riittävänsä vanhemmille omana itsenään. Lapset tarvitsevat riittävän hyvän vanhemman, ei täydellistä vanhempaa. Riittävän hyvään vanhemmuuteen sisältyy vastavuoroisuus lapsen kanssa ja lapsen tukeminen. (Väestöliitto 2005, 15.) Vanhempien rakkaus on tärkeää lapselle, sillä se luo lapselle turvallisuuden tunteen. Rakkaus antaa lapselle tilaa olla haavoittuvainen ja uskalluksen ottaa riskejä. (Hellsten 2003, 165.)

Vanhempien vanhemmuuden katoaminen voi tapahtua monesta eri syystä. Näitä syitä ovat vanhempien alkoholin käyttö, avioero, työnarkomania, mielenterveysongelmat, kuolema tai jokin muu asia. Nämä asiat koettelevat perhettä ja tällöin lapset menettävät vanhempansa. Asian hoitamiseen vaaditaan vanhemmilta aikaa ja voimavaroja, minkä seurauksena vanhemmat eivät jaksaa antaa riittävää läsnäoloa lapsille. Näiden syiden takia lapsi joutuu selviämään arjen asioista yksin. Kukaan ei ole ottamassa lapsien tunteita vastaan, kun vanhemmat kuluttavat

voimavarojansa omien ongelmien selvittämiseen. Tällöin lapsi joutuu olemaan yksin. Vanhemmuus syntyy lapsen ja aikuisen vuorovaikutuksesta. Lapsi tarvitsee vanhemman, joka näkee lapsen ja ottaa lapsen huomioon sekä osaa huolehtia lapsesta. Näiden asioiden toteutuessa lapsi tuntee, että hänellä on vanhemmat, jotka ovat läsnä häntä varten. (Kristeri 2004, 14–15.)

Vanhemmilla on aikuisina oikeus ja velvollisuus asettaa rajoja ja valvoa niitä. Rajojen avulla suojellaan lasta. Aikuisen oikeuteen ei kuulu loukata lapsen persoonallisuutta. Lapsen kunnioittaminen on tärkeää. Lapset ja nuoret valittavat aikuisten asettamista rajoista. Kiireen ja väsymyksen takia vanhemmat eivät aina jaksaa vastaanottaa valituksia. Tällöin vanhemmat eivät jaksaa selitellä lapsilleen syitä, vaan sortuvat vallankäyttöön. Tämä näkyy vanhempien äänen korottamisena, suuttumuksena, lapsen nöyryyttämisenä tai jopa lapsen kimppuun käymisenä. Tapahtumien jälkeen vanhemmat käyttäytyvät kuin mitään ei olisi tapahtunut ja yrittävät lahjoa lastaan, jotta vanhempien huono omatunto poistuisi. (Enkelinen 2000, 28–29.)

Aikuiset ovat lapsille opettajia, tukijoita ja rohkaisijoita. Aikuisen tehtävänä on ottaa vastuuta, sillä on olemassa asioita, joista lapsi ei voi kantaa vastuuta. Tällöin lapset tarvitsevat aikuista. Lapsille on tärkeää viettää vanhempiensa kanssa aikaa. Vanhemmille on helpompi vaihtoehto olla tekemättä mitään ja antaa lapsen viettää vapaa-aikaansa yksin. Tällöin lapsi joutuu kuitenkin helpommin alttiiksi monille houkutuksille. Esimerkiksi Eskelisen aineistojen mukaan on huolestuttavaa, kun huumeet leviävät kovalla tahdilla yhteiskunnassa. (Eskelinen 2000, 29–31.) Lapsi tarvitsee perheessä aikuisen, joka ohjaa ja kasvattaa lasta. Se tuo lapselle turvallisuuden tunteen ja mahdollisuuden olla lapsi. Jos vanhemmat eivät ole auktoriteettisia, lapset kuuntelevat kavereitansa ja idoleitansa. Ongelma syntyy, jos vanhemmat eivät tee heille annettua tehtäväänsä, eli eivät uskalla olla auktoriteetteja lapselle. (Kinnunen 2003, 24.)

4.2 Kasvatuksen polun löytäminen

Nykyisin ollaan kiinnostuneita kasvatuksesta. Negatiivisia asioita nousee positiivisia enemmän yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyen kasvatukseen. Negatiivisuus näkyy siinä, että kurittomien, levottomien sekä pahoinvoivien lapsien määrä on lisääntynyt. Uskotaan, että se johtuu aikuisten auktoriteetittomuudesta sekä

siitä, että kasvatusotteet ovat perheillä hukassa. Tällöin puhutaan siitä, että vanhemmuus on hukassa ja aikuiset eivät uskalla olla aikuisia. Lapsen kasvatuksen tulisi sisältää sekä rajoja että rakkautta. Vanhempien ongelmana on välinpitämättömyys ja puuttumattomuus. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että mennään lapsen kanssa television äärelle ja katsotaan televisiota ilman, että kysytään ensin, onko lapsi tehnyt läksynsä. Lapsi tarvitsee vanhemman, joka seuraa lapsen elämän asioita ja on tukena koulutehtävissä sekä muissa asioissa. Vanhemman täytyy tarvittaessa puuttua lapsen asioihin. (Korhonen 2002, 53, 72.)

Monien vanhempien kurinpito-ongelmat johtuvat siitä, kun ei tiedetä pitäisikö olla lempeä vai ankara, salliva vai kärkevä tai pehmeä vai kova. Vanhempien osamattomuus valita kumpaa tapaa käyttää näkyy vanhempien ja lapsien valtataisteluna, jossa jompikumpi voittaa tai häviää. (Gordon 2004, 219.) Myös perheen välinen kommunikointi on haaste. Lapsille on tärkeä, että heidän kanssaan puhutaan, eikä sävy ole kuulusteleva. Tämä tarkoittaa, että vuorovaikutuksessa edellytetään lapsen huomioonottamista, hyväksyntää, kunnioittamista ja kannustamista. Lisäksi lapselle tulee luoda turvalliset olosuhteet vuorovaikutustilanteessa. Kuitenkin joissakin perheissä kommunikoidessa otetaan esille vain ongelmia tai ei puhuta keskenään ollenkaan. Lapsen kanssa pitää osata puhua, sillä tavalla että hän kuuntelee ja häntä kuunnellaan. Vanhempien pitää osata kuunnella miten lapsi puhuu, muuten vanhemmat epäonnistuvat sosiaalisten taitojen opettamisessa. (McGraw 2008, 81, 211.)

Lapsi tuo arkeen monenlaisia ongelmatilanteita, esimerkiksi kolmevuotias tahtoo mennä ulos kumisaappaat jalassa, vaikka ulkona on pakkasta. Lapsi, joka on kahdeksanvuotias ei halua tehdä läksyjä, kun ei saa ensin tehdä mitä haluaa. Kymmenvuotias ei suostu käskystä lopettamaan pelaamista, vaikka on pelannut jo kauan. Nämä pulmat aiheuttavat vanhemmille myöhästymisiä töistä tai tapaisista ja tämä vaatii vanhempien neuvonpitoa. Vanhemmilta voi mennä näiden asioiden ratkaisemisessa hermot. (Järvinen & Kolbe 2002, 7.)

Kasvatuksen haasteellisuus rakentuu, siitä että lapsen kasvatuksen vastuu on siirretty päiväkodille ja koululle, kun vanhemmat ovat menneet työelämään. Vanhemmat ovat ennen kaikkea se henkilö, joka kantaa vastuuta lapsen kasvatuksesta. Lasten kanssa pitäisi välttää sanaa "ei" ja turhien rajojen asettamista, sillä

lapsille välittyy niiden kautta turhia kieltoja. Aikuiskeskeinen ja autoritaarinen kasvatuserinne ja niiden päämäärät ovat estäneet vanhempia kasvattamasta lapsia omalla tavallaan. (Esko 1985, 38, 40.)

Lapsen kasvatusta ja perusturvallisuus sisältävät ”ravinnon” ja kontrollin. Lapsi tarvitse elämään empaattisen vanhemman, joka on läsnä, kun lapsi tarvitsee turvallisuutta, rakkautta, lohdutusta ja läheisyyttä. Tämä on se ”ravinto”, jota lapset tarvitsevat. ”Ravitseva”, empaattinen vanhempi ei jätä lasta yksin murheiden ja kysymysten parissa, vaan vanhempi pystyy eläytymään tilanteisiin lapsen näkökulmasta. Tämän lisäksi lapsi tarvitsee myös kasvatuksessa kontrollin eli vastuunkantava aikuisen. Lapsi tarvitsee aikuisen, joka kontrolloi riittävästi ja osaa sanoa ”ei”. (Esko 1985, 40–41.)

Vanhemmat voivat ajatella murrosikäisen lapsen suhteen, että hänen pitää itsenäistyä, jolloin nuori ei tarvitse enää vanhempia rinnalleen. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Jokaisesta kodista löytyy murrosikäisten nuorten kanssa haasteita. Murrosikäisten vanhempien tehtävänä on lasten tarpeiden vahvistaminen ja samalla auttaa nuoria itsenäistymään. Nuori yrittää löytää perheestään omaa tilaa sekä vapautta. Samalla kun nuori etsii näitä, hän tarvitsee vanhempiaan rinnalleen itsenäistyessä ja yksilöityessä mieheksi tai naiseksi. Usein nuoren aggressiivista purkausta ymmärretään väärin. Nuori haluaa viestiä aikuisille, että hänellä on paha olo ja hän tarvitsee jonkun, joka huolehtii hänestä ja hänen elämästään. (Esko 1985, 41–42.)

Jokainen vanhempi haluaa hyvää lapselle ja olla heille hyvä isä ja äiti. Kodin tuomien tehtävien ja työelämän kiireiden vuoksi vanhemmilla ei olekaan riittävästi aikaa ja voimavaroja kasvattajina. Tämän vuoksi vanhemmat yrittävät korjata tilannetta tavaroiden hankkimisella ja harrastuksilla. Jokaisen lapsen kehityksessä tarvitaan kuitenkin vanhempia, ei ainoastaan virikkeitä tai harrastuksia. (Esko 1985, 43–44.)

Grayn mukaan vanhempien rakkauden ja läsnäolon lisäksi lapset tarvitsevat ymmärrystä heidän yksilöllisiä tarpeitaan kohtaan, jotta lasten tarvitsemia tarpeita voidaan täyttää. Tapa, jolla vanhemmat antavat lapsille rakkautta ei aina tue lapsen kehitystä. Esimerkiksi tilanteissa, jossa vanhemmat haluavat puhua lap-

sensa kanssa, mutta lapsi ei halua puhua heidän kanssaan. Vanhempien haasteena on löytää keino saada lapsensa puhumaan ja ainoaksi keinoksi voi jäädä rangaistus tai uhkaaminen. Vaikka vanhemmat eivät haluaisi lyödä, korottaa ääntä tai rangaista lasta, he turvautuvat siihen, koska eivät löydä parempaa keinoa lastensa kanssa. Joskus rangaistukset voivat saada aikaan lapsen kääntymisen vanhempiaan vastaan ja hän alkaa kapinoida. Lapset eivät kuuntele eivätkä tee yhteistyötä, vaikka vanhemmat löysivät ja korottaisivat ääntään. Vanhemmat huomaavat, että rangaistustavat eivät tehoa lapsiin, mutta eivät löydä muutaakaan keinoa. Jotkut vanhemmat eivät rankaise, mutta tämäkään vaihtoehto ei ole hyvä lapsen kannalta. Kun valta on lapsilla, he saavat tahtonsa läpi ja vanhemmilla ei ole enää valtaa lapsiin. (Gray 2001, 18–19, 25, 28.)

Kun lapsi ei tottele vanhempiansa, se saa vanhemmat tuntemaan turhautumista, hämmentymistä, suuttumista, pettymystä sekä kyseenalaistamaan omia kasvatustaitojensa. Tämä voi johtaa vanhempia löytämään uusia ja toimivia kasvatustapoja. Lapsella on tapa näyttää vanhemmille omia näkemyksiänsä, esimerkiksi vastustaminen, joka voi näkyä temppuiluna ruokapöydässä. Lapsi voi kiu- kutella ja hämätä vanhempiaan esimerkiksi sanomalla, että ei tullut läksyjä. Tämä kuuluu lapsen uhmaikään. (Rantala 2014, 14–15.) Kasvatus ei toimi, jos huomataan, että vanhempien valta on siirtynyt lapsille tai nuorille. Hakala toteaa myös, että kasvattaja ei voi unohtaa omia arkivelvollisuuksiaan ja alkaa lapsellensa kaverivanhemmaksi. Kun vanhempi on kaveri lapselleen, vanhempi on valmis neuvottelemaan lapsen kanssa kaikista asioista. Tällöin päätösvalta ei ole pelkäs- tään vanhemmalla vaan myös lapsella. (Hakala 2019, 79, 87.)

Vanhemmilla voi olla myös pulmia nuorten kanssa, esimerkiksi erimielisyyksiä kotiintuloajoista, kännyköiden käytöstä, kotityöasioista ja eri näkökulmista. Erityisesti kotityöt ovat yleinen riidanaihe vanhempien ja nuorten välillä. Nykyajan tuo- mat haasteet, kuten muuttunut elinympäristö, vaikeuttavat vanhempien kasvatus- tehtävää murrosikäisiä lapsia kasvatettaessa. Vanhempien lapsuus on ollut eri- laista kuin heidän omien lastensa lapsuus. Vanhemmat voivat kokea epävar- muutta asettaessaan nuorille vaatimuksia, mitä asioita voi sallia ja mitä kieltää. Lisäksi vanhemman roolin suhteen on epävarmuutta. Vanhempien sosiaalisten verkostojen muutosten myötä vanhemmat eivät voi välttämättä kysyä neuvoa

kasvatusongelmiin läheisiltään etäisyyden vuoksi. (Rönkä, Viheräkoski, Litsilä & Poikkeus 2002, 59, 66.)

4.2.1 Kasvatus ja digitaalisen kehityksen tuoma haaste

Lapsen kasvuympäristö on muuttunut, kun televisio ja tietokoneet vaikuttavat perheen arkeen. Perheen arki koostuu yleensä siitä, että lapset käyvät päiväkodissa, kun vanhemmat käyvät töissä. Illalla lapset sekä vanhemmat ovat omien harrastustensa parissa. Perheessä voi esiintyä ongelmia. Esimerkiksi ongelmana voi olla nukkumanmeno, miten saada lapset menemään ajoissa nukkumaan ja miten saada lapset heräämään ja nousemaan sängystä aamulla. (Järvinen & Kolbe 2002, 7–9.)

Teknologiaa käytettäessä vähenee ihmisten välinen kontakti. Kommunikaatio ihmisten kanssa muuttuu, kun viesti, joka halutaan välittää toiselle, tapahtuu laitteiden ja järjestelmien kautta. Tämä vaikuttaa ihmisten vuorovaikutusmahdollisuuksiin kasvokkain ja vähentää sosiaalisten taitojen kehittymistä. Esimerkiksi kun vanhempi hakee lastaan päiväkodista ja puhuu puhelimessa, hän ei pysty samanaikaisesti huomiomaan lastansa. Lapsille on tärkeää keskustelu, yhdessäolo ja tunnesiteiden luominen vanhempansa kanssa. (Tahkokallio 2018, 216–217, 224, 226.)

Perheessä joudutaan miettimään lapsen ruutuajalle sopiva määrä, jotta pelaaminen ja muu vapaa-aika ovat sopivassa suhteessa. Teknologian liikakäyttö on haitallista, sillä se vieraannuttaa ihmistä luonnosta ja todellisuudesta. Sosiaalinen media voi synnyttää yksinäisyyttä ja estää lasten itsenäistymistä. Internetin liikakäyttö voi aiheuttaa unihäiriöitä sekä keskittymis- ja tarkkaavaisuusongelmia. Lisäksi se haittaa oppimista, sillä asioiden tallentuminen muistiin vaikeutuu. Tällöin stressitaso sekä masennus voivat lisääntyä ja empaattisuus heiketä. Liikkumattomuus saa aikaan vakavia terveysongelmia. (Tahkokallio 2018, 240–241.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyöni tekoon valitsin kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä käytän teemahaastattelumenetelmää opinnäytetyössäni. Laadullisessa tutkimuksessa, eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa, kuvataan tapahtumia, yritetään ymmärtää tiettyjä toimintoja tai tulkintoja jostakin ilmiöstä. Tutkiminen tapahtuu harkinnanvaraisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 61.) Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii tähän opinnäytetyöhön tutkimusmenetelmäksi, koska laadullinen tutkimus perustuu myös todellisen elämän kuvaamiseen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161). Opinnäytetyössäni tutkin vanhemmuutta ja kasvatusta eri perheissä. Selvitän opinnäytetyössäni myös, millaisia erilaisia näkökulmia löytyy vanhemmuuteen ja kasvatukseen kulttuurisesta näkökulmasta perheiden kokemusten kautta. Tutkittava asia tutkitaan kokonaisvaltaisesti keräämällä aineistoa, ja aineistoa kerätään konkreettisella tavalla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 164).

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimusmenetelmä, joka koostuu kahdenlaisista teorioista. Ensimmäiseksi tarkastellaan taustateoriaa, jonka avulla tarkastellaan kerättyä aineistoa. Toinen aineisto koostuu opinnäytetyökysymyksistä, joita tutkija selvittää tutkimuksessa. Opinnäytetyökysymykset antavat tutkijalle tulkinta-teorioita, jotka toimivat tutkijan apuna valintojen tekemisessä ja aineistojen etsimisessä. (Eskola & Suoranta 1998, 82.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole kyse tilastollisista menetelmistä eikä se perustu lukuihin. Tutkimuksen tarkoitus on tutkia pieniä määriä tapauksia, joihin perehdytään ja analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Aineisto perustuu tulosten laatuun eikä määrään. (Eskola & Suoranta 1998, 13, 18.) Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on, että tutkijalla ei ole tutkimuksen alussa määritelmiä, ennako-olettamuksia tai ennakoasetelmia, vaan tutkimuksessa tuodaan esille tosiasioita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161). Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii tutkimukseeni, koska siinä tuodaan esille ajatuksia tutkittavasta asiasta (Hakala 2018, 22).

Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelulla. Haastattelun idea on saada selville mitä ihminen tietää kyseisestä asiasta ja mikä on hänen näkökulmansa ja mielipiteensä asiaan (Eskola & Suoranta 1998, 86). Haastattelussa henkilö, eli haastattelija, kysyy kysymyksiä toiselta henkilöltä, eli haastateltavalta, jolloin tapahtuu vuorovaikutusta. Teemahaastattelussa on valmiiksi teema-alueita, joihin haastattelija haluaa saada haastattelussa vastauksia haastateltavalta. (Eskola & Suoranta 1998, 86–87.)

Teemahaastattelussa pyritään kysymyksillä saamaan vastauksia tutkimustehtävään (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77). Haastattelumuoto on puolistrukturoitu teemahaastattelu. Puolistrukturoidussa haastattelussa käydään läpi kaikkien haastateltavien kanssa samoja teemoihin liittyviä kysymyksiä, mutta kysymysten esittäminen ja järjestys voivat vaihdella eri haastattelutilanteessa ja haastateltava voi kertoa vastauksensa omin sanoin. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11–12.) Teemoja, joita tutkittiin opinnäytetyössäni, olivat vanhemmuus, kasvatus sekä äidin ja isän roolit perheessä.

Aineistoa kerättiin myös kirjallisuudesta taustatiedoksi. Kirjallisuusaineistoja kerättiin tutkimalla erilaista kirjallisuutta liittyen opinnäytetyöni teemoihin. Ne toimivat apuna tuoden opinnäytetyöhöni tietoperustan. Aineisto toimii tutkijan apuna, sillä sen tehtävänä on tuoda lukijalle ymmärrystä tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta 1998, 62).

5.2 Haastattelujen toteutus

Haastattelut suoritettiin puolistrukturoitujen teemahaastatteluiden avulla. Tutkimuksen kohderyhmänä oli äitejä. Haastatteluun osallistui kaksi maahanmuuttajaäitiä ja yksi suomalainen äiti. Maahanmuuttajaäitien kotimaita olivat Somalia ja Burma. Teemahaastattelu toteutui yksilöhaastatteluna huhtikuun 2020 aikana. Haastattelu eteni teemoittain asetettujen kysymysten mukaisesti. Haastattelu oli vapaa keskustelutilanne, sillä haastattelussa ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja (Liite 1).

Maahanmuuttajaäitien haastattelujen aikana jouduin käyttämään paljon lisäkysymyksiä, jotta sain haastateltavalta perusteellisen ja tarkan vastauksen käsiteltä-

vään asiaan. Samalla jouduin muotoilemaan ja tarkentamaan kysymysten asetelua, jotta haastateltava ymmärtäisi kysymykset. Alun perin tarkoituksena oli toteuttaa yksilöhaastattelut kasvokkain haastateltavien kanssa. Poikkeustilanteen vuoksi haastattelut toteutuivat puhelinhaastatteluina Zoom ja Teams -sovelluksien kautta. Haastateltavien luvalla, nauhoitin haastattelut, jotta kykenin palamaan vastauksiin ja tarkastelemaan vastauksia yhä uudelleen nauhoitteista. Haastattelutilanteet kestivät noin puolesta tunnista tuntiin. Valitsin teemahaastattelun, koska halusin luoda tilanteen, jossa haastateltavat saisivat vastata kysymyksiin omin sanoin sekä tuoda omia ajatuksia ja kokemuksia esille haastattelun aikana.

Haastattelun etuna pidetään sitä, että se korostaa ihmisen merkitystä. Ihminen nähdään tutkimustilanteessa ihmisenä ja hänelle annetaan mahdollisuus esittää vapaasti omia näkökulmia asioihin. Haastattelu tuo syvyyttä ja konkreettisia tietoja tutkittavasta asiasta. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 35.)

Haastattelun haittana pidetään sitä, että haastatteluihin menee aikaa. Aikaa kuluu muun muassa haastatteluajkojen sopimiseen, haastateltavien löytämiseen ja haastattelun toteuttamiseen. Haastatteluaineiston litterointi vie aikaa, koska litteroinnin tekeminen on hidasta. Ongelmia voi tulla vapaamuotoisen haastatteluaineiston kanssa, sillä ei ole olemassa valmiita esimerkkitapoja analysointiin, tulkintoihin ja raportointiin. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 35.) Haittana pidetään myös sitä, haastateltava voi kokea haastattelutilanteen pelottavaksi tai uhkaavaksi. Haastateltava voi myös kertoa sellaisia tietoja, mitä tutkija ei kysy. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 206.)

5.3 Aineiston analyysimenetelmät

Laadullista aineistoa analysoimalla tuodaan aineistoon selkeyttä ja luodaan uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Analysoimalla aineistoa pyritään tiivistämään saatua tietoa ja tuomaan aineiston oleellisin tieto esille. (Eskola & Suoranta 1998, 138.)

Teemahaastattelusta kerättyä aineistoa analysoidaan teemoitelulla analyttisellä tavalla. Aineiston vastauksista poimitaan tarpeellisia tietoja, jotka koskevat tutkimusongelman aiheita ja tällöin saadaan erilaisia vastauksia sekä tuloksia esitettyihin kysymyksiin (Eskola & Suoranta 1998, 179–180). Teemahaastattelujen

vastausten annetaan olla sitaattimuodossa, ja se tapahtui purkamalla ensin haastattelukeskustelua. Poikkeuksena sitaattimuotojen käyttöön tekevät taulukot, jotka kokosin teemahaastatteluiden vastauksista.

Haastatteluista kerättyä ääninauha-aineistoa analysoin osin litteroimalla eli auki-kirjoitus sana sanalta. Litteroitu aineisto oli apuna saatujen tuloksien muistamisessa ja yksityiskohtien huomioimisessa. (Tiittula & Ruusuvoori 2005, 16.) Haastattelunaineistojen analyysi toteutui nauhoitettujen haastattelukeskustelujen kuuntelulla ja litteroinnilla. Haastatteluaineiston raportointi tapahtui nimettömänä. Haastateltavien nimiä ei mainita opinnäytetyössä, koska halutaan suojella haastateltavien henkilöllisyyttä (Tiittula & Ruusuvoori 2005, 17). Kolmesta haastateltavasta kaksi ei antanut lupaa laittaa omaa nimeään tutkimukseen, joten päädyin siihen tulokseen, että on parempi salata kaikkien haastateltavien nimet. Haastateltavien vastauksia eritellään äitien kotimaan ja lasten lukumäärien avulla.

Kun aineisto on litteroitu alkaa seuraava vaihe, eli aineiston analysointi. Niin kuin teemahaastattelurungosta huomataan, kasvatus, vanhemmuus ja kasvattajan rooli ovat jaoteltu ja niiden alle on koottu teemoihin liittyvät kysymykset (LIITE 1). Sen jälkeen kävin läpi kolmesta teemahaastattelusta saatuja vastauksia ja poimin sieltä tärkeitä asioita, joita halusin nostaa esille. Halusin löytää jokaiseen teemaan vastauksia ja tietoa. Vastauksissa oli sekä eroavaisuuksia että samankaltaisuuksia. Tällöin pystyin tekemään analyysin vertailua ja nostamaan haastattelun vastauksia esille sekä tuomaan konkreettisen näkökulman opinnäytetyöhön.

Kirjallisuudesta kerätty taustatieto aineisto analysoidaan sisällönanalyysillä sekä käytetään aineistotriangulaatiota. Aineistotriangulaatiota käytetään, sillä opinnäytetyössä yhdistellään monenlaisia aineistoja yhteen. Aineistoja ovat muun muassa haastattelut ja kuviot. (Eskola & Suoranta 1998, 69.) Menetelmät sopivat opinnäytetyöhön, sillä haluan saada konkreettisia näkökulmia aiheesta. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tekstianalyysia, jossa etsitään aineistosta tarpeellisia tietoja, joita analysoidaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105–106).

Sisällönanalyysi toteutuu aineistolähtöisellä tavalla. Ensimmäinen vaihe aineiston analyysissä on tarpeellisten tietojen rajaaminen, eli jätetään tarpeettomat tiedot pois. Informaatiota analysoidaan kirjoittamalla tiedot auki ja nostamalla tärkeät tiedot esille. Sitten tiedoista etsitään yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia ja

jäsennetään niitä yhteen. Sisällönanalyysi muodostuu päättelyiden ja aineiston tulkintojen avulla. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 110–115.)

6 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimusta tehdessä yritetään välttää virheiden tekemistä, luotettavuus perustuu tietojen oikeellisuuteen. Luotettavuuden arviointia voidaan kuvata reliabiliteetin ja validiteetin määritelmillä. Reliabiliteetti tarkoittaa, että tutkimuksessa ei tule satumanvaraisia tuloksia, vaan tutkimusta voidaan toistaa. Validiteetti perustuu mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyyn saada sellaisia tuloksia, joita alun perin on ollut tarkoitus selvittää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 231.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus lisääntyy, kun haastattelututkimusta tehdessä informoidaan sen toteutustapa selkeästi ja totuudenmukaisesti. Tutkimusta tehdessä on myös hyvä kertoa mahdollisesti ilmenevistä häiriötekijöistä ja virhetulkinnoista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 232.)

Haastatteluaineiston laatu rakentuu hyvästä haastattelurungosta, joka muodostaa sen luotettavuuden. Haastatteluaineisto ei olisi luotettava, jos esimerkiksi haastatteluaineiston nauhoitteen kuuluvuus on huono tai litterointitapa on kaikissa eri tavalla toteutettu. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 184–185.) Omassa opinnäytetyössäni olen käyttänyt luotettavaa lähdemateriaalia. Opinnäytetyö on toistettavissa ja sain sen avulla selville erilaisia näkökulmia tutkittavasta aiheesta. Tutkimus antoi minulle paljon vastauksia, joita alun perin oli tarkoitus selvittää. Olen käyttänyt haastateltavien vastauksia opinnäytetyössäni totuudenmukaisesti, enkä ole käyttänyt tietoja väärin. Haastattelurunkoni toimi mielestäni hyvin ja sain sen avulla selvitettyä vastauksia opinnäytetyökysymyksiini.

Opinnäytetyössäni haastattelin ihmisiä, joten huomioin eettiset periaatteet. Eettisiin periaatteisiin kuuluvat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, epärehellisten tietojen tiedottamisen välttäminen sekä ihmisen yksityisyyden ja tietosuojan rikkomisen välttäminen (ARENE 2018, 8). Tutkijan tulee noudattaa tieteellisen tutkimuksen kriteereitä ja eettisiä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimusta toteutettaessa vaaditaan avoimuutta sekä ottamaan vastuu tutkimuksen tulosten jakamisesta. Kun tutkija käyttää muiden tutkijoiden töitä omiin töihinsä, pitää se huomioida asianmukaisesti ja kunnioittaa toisten tutkijoiden työtä. Tämä toteutuu, kun viitataan omassa tutkimustyössä muiden tutkijoiden

julkaisuihin asianmukaisella tavalla. (TENK 2012, 6.) Toimin myös eettisesti poistamalla nauhoitukset puhelimestani, kun olin saanut tarvittavat tiedot niistä opinnäytetyötäni varten.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

7.1 Kasvatuksen kokeminen

Teemahaastattelun tutkimustuloksien mukaan jokainen äiti koki lasten kasvatuksen arjessa erillä tavoin. Yhden äidin mielestä lapsen kasvatusta on normaalia, kun lapsen kasvatuksessa on arjen rytmi. Kasvatusta pidetään helppona, kun lähipiiriltä saa tukea ja lasta on helppo kasvattaa. Haastavaan kasvatukseen taas sisältää se, kun perheessä on eri-ikäisiä lapsia ja jokaisen lapsen kanssa on omia haasteita. Lisäksi haasteita asettaa työn ja perhe-elämän yhteen sovittaminen.

”Ihan normaali. Meillä on oma rytmi. Lapset piirtää, katsoo joskus telkkaria, syö, puhuu äidin kanssa, joskus mennä ulkona ja tulla takaisin syödän, päiväunit niin meillä on oma rytmi.” (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

”Se on helppo, koska mun äiti ja isä auttaa. Hän ei itke paljon ja hän olla niin kuin yksin ja hän pelaa. Hän tykkää leikkimään yksin. Ei itke paljon jos hän halua niin kuin jotakin syödä hän näyttää niin kuin ottaa minun käsiltä meidän keittiössä ja näytetä niin kuin mitä hän halua syö niin kuin halu maito niin kuin hän sano auki jääkaappi niin kuin hän näyttää maito.” (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

”No kyllähän se on tottakai haastavaa ja varsinkin kun monen ikäisiä lapsia. Murosikäisen kanssa on omat haasteet, uhmaikäisten kanssa on omat haasteet ja varmasti kun vauva tulee niin haasteet sen kun lisääntyvät. Ja arki on haastavaa tavalla muutenkin ku kokouksien vuoksi kotoa niin kyllä siinä on monenlaisia haasteita siinä perheen elämässä sovittamisessa sitten on ja varsinkin ehkä siinä kun lapset on niin eri-ikäisiä ne on niin erilaisia ne tarpeet.” (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

Suomessa lapsen kasvatusta on helppoa, koska lapsilla on mahdollisuus käydä koulua, joka auttaa lapsen kasvatuksessa arjessa. Monessa maassa, niin kuin kahden haastateltavan maahanmuuttajaäidin kotimaassa, kun perheellä ei ole varaa, niin lapset eivät pääse kouluun. Koulunkäynti maksaa heidän kotimaassaan, eikä siellä ole kuten Suomessa, jossa koulunkäynti on ilmaista.

”Suomessa lapsen kasvatus on helppo. Lapset käyvät päiväkodissa ja menee koulu ja saa sieltä ruokaa. Täällä me kasvatetaan helppo kun me verrataan Somaliassa. Lapset eivät käy kaikki Somaliassa koulut ja kaikki on maksettava. Jos on köyhä perhe ei mene kouluun niin vaikea. Ruokakin on siellä tosi huono.” (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

”Suomessa kasvatus on helppo, koska Suomessa saa kaikki turvallinen niin jos lapsille niin koska täältä on myydä kaikki jos lapsi halua jotakin näitä niin kyllä lapsi saa mutta meidän kotimaassa jos meidän äiti tai isä köyhä niin ei saa mitään jos lapsi halua jotakin lelua.” (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

Monessa perheessä lapsen kasvatuksessa käytetään rajoja ja sääntöjä, joita vanhemmat ovat asettaneet ja niitä valvotaan ja noudatetaan tarkasti. Rajat ja säännöt näkyvät perheissä eri tavoin lapsien ikien mukaisesti. Esimerkiksi somalialainen kolmen lapsen äiti kertoi teemahaastattelussa, että lapset haluavat heti aamupalan syötyään katsoa televisiota. Äidin mielestä se ei ole hyvä asia, joten äiti kertoo lapsille, että kun he ovat ensin leikkineet yhdessä tietyn aikaa, voivat he sen jälkeen katsoa televisiota. Äidin kertoman mukaan lapset kuuntelevat häntä ja noudattavat äidin ohjeistusta.

Burmalaisen yhden lapsen äidin mukaan perheen kodissa on sellaisia paikkoja, joissa ollaan varovaisia, ettei lapsi mene sinne. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi keittiö, koska hänen lapsensa on pieni ja hellan ollessa auki, sanoo hän lapselle, että hellaan ei saa koskea. Heillä on myös tapana, että kun aikuinen ei ole keittiössä, niin lapsikaan ei siellä ole. Kun he viettävät aikaansa olohuoneessa, niin lapsenkin pitää olla olohuoneessa heidän kanssaan.

Suomalaisen kahden lapsen äidin mukaan heidän perheessään lapsilla on paljon sääntöjä ja rajoja. Hänen mukaansa näitä rajoja ja sääntöjä tarvitaan, sillä lapset osaavat olla tosi järeäpäisiä. Heidän perheessään on murrosikäinen lapsi ja hänen kohdallaan kotiintuloajat ja läksyjen teko ovat tosi tarkkoja. Perheen nuoren pojan kanssa sitten rajoja etsitään ja testataan, mitä voi tehdä ja mitä ei saa tehdä. Erityisesti, kun heidän nuorin poikansa on uhmaiässä, rajojen valvomisessa pitää olla tarkkana, ettei anna periksi lapsen vaatimuksille. Jos antaa yhden kerran periksi, niin seuraavalla kerralla on vaikeaa saada lasta noudattamaan asetettuja rajoja ja sääntöjä.

Yllä mainittujen esimerkkien avulla voidaan todeta, että kaikissa haastateltavien perheissä kasvatustyyli on auktoriteettinen. Jokainen äiti valvoo tarkasti sääntöjen noudattamista ja keskustelee lastensa kanssa rajoista ja säännöistä. Tietoperustan Tahkokallion (2018, 255) ja Kinnusen (2003, 21) mukaan tällaista kasvatusta sanotaan auktoriteettiseksi kasvatukseksi, kun kasvatuksessa toteutuu kunnioittava vastavuorosuhde ja aikuinen on vastuussa säännöistä.

Lasten tottelevaisuus näkyy perheissä niin, että lapset kokeilevat vanhempien rajoja ja lapsille pitää monta kertaa sanoa, ennen kuin he ymmärtävät. Pienen lapsen kanssa on haasteellista saada lapsi tottelemaan. Tietoperustan Kinnusen (2003, 51, 79) mukaan lapsen tottelevaisuutta pidetään kasvatuksessa tärkeänä. Mikäli haluaa saada lapsen tottelemaan, niin pitää löytää keinoja, joilla lapsen saa tottelemaan. Keinoja ovat suomalaisen äidin mukaan esimerkiksi käskyjen toistaminen. Hänen mukaansa lapsi tulee palauttaa aina uudestaan ja uudestaan siihen samaan paikkaan tai samaan asiaan, kunnes lapsi tekee sen, mitä pitää tehdä. Somalialaisen äidin keino on ilmaista asia lapsille sanomalla ensimmäisellä kerralla lapsille mitä ei saa tehdä. Toisella kerralla hän varoittaa lasta ja kertoo lapselle, että äiti on nyt tosissaan asian kanssa eikä äiti pidä siitä, että hän ei tottele. Burmalainen äiti käyttää samaa tapaa kuin somalialainen äiti saadakseen lapsensa tottelemaan.

Lapsen kasvatusta koetaan perheissä haastavaksi ja toisaalta haasteettomaksi. Haastavana pidetään sitä, kun lapsi ei tottele ja lapsella on uhmaikä. Burmalaisella äidillä ei ole mitään vaikeuksia lapsensa kasvatuksessa, paitsi kun lapsi joskus kiukuttelee ja tekee tekoitua. Somalialaisella äidillä on uhmaikäinen lapsi ja lapsen tottelemattomuus luo haasteita kasvatukseen.

Lapsen uhmaikä näkyy perheessä näin, *”Itkee, kiukuttelee esimerkiksi television katselu kun käsken hänen lopettaa hän ei halu totella. Kun sanon älä työnnä toisia hän sano vastaan takaisin minä en ole huono vaan minä olen hyvä. Iso sisko ei halua leikkiä ja hän haluaa leikkiä ja sitten kiukuttelee ja itkee tällaisia asioista.”* (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

Suomalaisella äidillä on kaksi poikaa, toinen on murrosikäinen ja toinen uhmaiässä. Vanhemmalla pojalla on eri isä ja hänen kohdallaan haasteita toi kahden kodin tasapainon löytäminen. Esimerkiksi säännöt ja elämä muutoin on isän

luona erilaista kuin äidin luona. Pojan ollessa pieni haastoi erityisesti se, että isän luona sai tehdä joitain asioita, joita äidin luona ei puolestaan saanut tehdä. Sen lisäksi poika murehtii, miten hänen isänsä pärjää ja jaksaa. Poika kantaa huolta ja haasteena on, miten saada hänet ymmärtämään, ettei se ole hänen huolensa. Suomalaisen äidin kasvatukseen liittyviä haasteita löytyy myös kahden kulttuurin yhteen sovittamisesta. Suomalaisen äidin perustaessa uutta perhettä, on perhe joutunut mukautumaan uusiin tapoihin. Esimerkkinä tästä on uskontoon liittyvät tavat, kuten rukoileminen ja ruokavalio.

Äideiltä kysyttiin teemahaastattelun aikana ajatuksia hyvästä sekä huonosta kasvatuksesta ja seuraavaksi esittelen vastaustuloksia. Samankaltaisuuksia äitien välillä ei ollut paljoa, sillä jokainen äiti ajattelee eri tavoin. Somalialainen äiti painottaa kasvatuksessa lasten kuuntelemista, kun taas burmalainen äiti lasten hyvää hoitoa. Suomalainen äiti painottaa kasvatuksessa rajoja ja rakkautta sekä vanhempien läsnäoloa.

Taulukko 1. Mistä koostuu hyvä/ huono kasvatustyyli?

Haastateltava	Hyvä kasvatustyyli	Huono kasvatustyyli
Somalialainen äiti	Kuunnella, kun lapsi puhuu ja kuunnella lapsen mielipiteitä. Keskustelu lapsen kanssa. Opettaa lapsille tarpeellisia asioita.	Ei kuuntele lapsia tai ei keskustele, jos lapsella on vaikeaa.
Burmalainen äiti	Hoitaa lasta hyvin. Käydä ulkoilemassa ja antaa lapsen leikkiä. Lapsi voi tulla puhumaan vanhemman kanssa ja häntä kuunnellaan.	Huutaminen, lyöminen.
Suomalainen äiti	Rajat ja rakkaus. Rakkautta, että lapsi tietää olevansa hyväksytty. Vanhemmat viettävät aikaa lapsen kanssa.	Ei ole läsnä lapsen arjessa, esimerkiksi vanhempi tai lapsi puuhastelee älylaitteiden kanssa. Väkivalta tai alistaminen. Laiminlyö asioita, jotka ovat lapsen edellytyksiä kasvuun.

Erilaisia kasvatustyyliä löytyy paljon ja olen maininnut ne aikaisemmin tietoperustaosiossa. Kasvatustyyliä ovat tietoperustan Tahkokallion (2018, 255) ja Kinusen (2003, 21) mukaan auktoriteettinen, autoritaarinen, salliva ja laiminlyövä. Näiden lisäksi on olemassa myös Viljamaan (2008, 40–41) ja Skodvinin (2004,

87) mukaan osallistuva ja demokraattinen kasvatus. Yllä olevan taulukko 1:n perusteella voidaan todeta, että näistä kasvatustyyleistä lapsen hyvinvoinnille ei ole hyväksi laiminlyövä kasvatus. Äitien mukaan lapsen kasvatus ei saa sisältää kuuntelemattomuutta tai keskustelemattomuutta, huutamista ja lyömistä. Lisäksi hyvään kasvatukseen ei kuulu se, että lasten kanssa ei vietetä aikaa sekä lasten perustarpeita laiminlyödään. Hyvä kasvatustyyli on äitien vastauksien perusteella auktoriteettinen kasvatus, joka perustuu rajojen ja rakkauden antamiseen. Lisäksi hyvään kasvatukseen kuuluu lapsen huomioiminen ja kuunteleminen.

Hyvä kasvatus tarkoittaa sitä, että lasta kuunnellaan aidosti ja hänen asiansa otetaan vakavasti.

”Mulle on yksi asia tärkeä lapsilta jos lapsilla on jotakin asia jos hän suuttuu jostakin ja hän tulee puhuu meidän kanssa me pitää kuunnella mitä hän halua. Niin se on tärkeä. Jos me ei kiinnosta mitä hän puhu hän voi olla surullinen.” (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

Teemahaastatteluista nousi esille erilaisia seikkoja, joita äidit haluavat kasvattamalla opettaa lapsillensa. Somalialainen äiti haluaa opettaa lapsillensa toisten ihmisten ja vanhempien ihmisten kunnioittamista, omasta kodista huolehtimista ja mikä on oikein ja mikä väärin. Burmalainen äiti puolestaan pitää tärkeänä oman kulttuurin opettamista lapselleen. Erityisesti oma äidinkieli ja uskonto ovat sellaisia asioita, joita hän haluaa lapselleen opettaa. Suomalainen äiti haluaa opettaa lapsilleen omista asioista huolehtimista ja itsensä kunnioittamista.

”Minä haluan opettaa minun lapselle, että kunnioittaa toisia tai vanhempi ihmisiä. kotijärjestyksestä ja siivoamisesta, mikä on väärin ja mikä on oikein ja minä opetan kaikki ja koulu on tärkeä, että lapsi oppii.” (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

”Mä haluan niin kuin opettaa niin kuin meidän oma kulttuurin niin kuin koska meillä on tärkeä meidän oma äidinkieli. Se on minulle tärkeä asia. Ja jos joku vanhemmat antaa jotakin pitää sanota niin kuin kiitos niin se on myös tärkeä. koska meidän kulttuurissa niin kuin myös vanhemmat me emme sano nimeltä vaan sano sisko vai ei kutsuta nimellä. Oma äidinkieli jos hän oppi tämä niin minusta se on hyvä. Jos sä osaat oma äidinkieltä. Jos hän kasvaa neljä viis vuotta niin pitää oppii niin kuin jos näkyy vanhemman mitä pitää tehdä koska meidän

kulttuurissa on eri. Oma äidinkieli ja uskonto on tärkeä. Nyt minä en mieti mitään muuta kuin oma äidinkieli ja uskonto joka ilta me rukoillaan minä sanon nyt rukoillaan ja hän tietää ja hän tulee istumaan.” (Burmalainen yhdenlapsen äiti.)

Joo no sitten se toisten ihmisten kunnioittaminen se on ihan kyllä kaiken A ja O sekä oman perheen sisällä että sitten sen oman perheen ulkopuolella ja sitten ehkä siihen liittyen se jos se vastapuoli jos se toinen ihminen ei kunnioita sua niin älä ehkä jää haaskaamaan siihen aikaa ei kannatta ottaa keneltäkään vastaan myöskään sitä epäreilua ja huonoa kohtelua sitten perustetta tai kiltteyttään. Myös sitä itsekunnioitusta itsetuntemusta itseluottamusta, että ne kasvaisi siihen mahdollisimman vahvana.” (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

7.2 Vanhemmuuden kokeminen

Vanhemmuus toteutuu perheissä esimerkiksi niin, että lapsen kanssa leikitään, keskustellaan ja osoitetaan hänelle rakkautta. Somalialaisessa perheessä pidetään lasten kanssa leikkimisestä ja osoitetaan lapsille rakkautta. Burmalaisessa perheessä lauletaan paljon lapsen kanssa ja osoitetaan lapselle rakkautta. Suomalaisessakin perheessä leikitään ja keskustellaan lasten kanssa. Yhteneväistä kaikkien haastateltujen perheissä oli, että perheissä touhutaan lasten kanssa. Somalialaisessa perheessä ja burmalaisessa perheessä tärkeäksi nousee rakkauden näyttäminen lapsille, esimerkiksi sanoin tai suukkojen antamisella.

”Joskus leikin heidän lelun kanssa, otan joskus syliin ja halaan joka päivä, sanon huomenta kun herää aamulla sanon hyvä yötä kun ne mene nukkumaan pusaan. Kun ne herää aamulla minä haluan että ne haluaa minulle ja sanoa huomenta äiti. Keskusteleen lapsen kanssa. Minun lapset puheliata, joskus on vaikea kuunnella kun ne puhu tosi paljon, lapsella on aina paljon asiaa.” (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

”Pitää antaa hänelle aikaa ja leikkiä hänen kanssa kun me menemme nukkumaan me pusuta ja sanoa hyvä yötä, sano minä rakastan sinua, lapsi tuntuu me rakastetaan häntä. Käydä ulkona yhdessä. Sanon joka päivä rakastan sinua. Minulle on tärkeä. Lauletaan paljon lapsen kanssa.” (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

”Niin sen isomman kans puhuminen on se juttu harvoin oikeestaan hän halua mitään erityisemmin yhdessä tehdäkään mutta puhua, puhua ja puhua. Se on

semmoinen tietenkin äitiäkin ilahduttavakin asia, että murrosikäisen kanssa on semmoiset välit että voijaan puhua ja sitten se on ihana että se vielä joskus antaa vähän rapsutella ja silitellä toki ei aina mutta joskus antaa. Sitten tämän pienemmän kanssa niin tuota kyllä me paljon tosissaan leikitään ja ulkoillaan, luetaan ja tehdään niitä palapelejä, ollaan ylipäättänsä yhdessä ja aika tosi moniin asioihin mä yritän ottaa mukaan. Se lapsen tavallaan se hoito niin se on meillä kyllä jaettu ehkä isä hoitaa jopa enemmänkin kuin mitä minä, ihan näitä aamupesuja iltapesuja, vessajuttuja, ruuanlaittoja tämmöisiä mutta kyllä tuo pienemmän poikaa pyritään kaikkien mukaan mahdollisimman hyvin ottamaan.” (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

Tietoperustan Kristerin (2002, 23–26) mukaan vanhemmuus voidaan jaotella hyvään, riittävään ja riittämättömään vanhemmuuteen. Yllä olevien haastatteluvastauksien perusteella voidaan todeta, että haastatelluilla äideillä on hyvä vanhemmuus. Perusteena sille on, että äitien vanhemmuudessa on rakkautta ja rajoja sekä lasten kanssa vietetään aikaa. Nämä ovat Kristerin mukaan peruspilareita, jotka kuuluvat hyvään vanhemmuuteen.

Somalialaisen äidin mielestä lapset tarvitsevat hyvät, huolehtivaiset ja rakastavat vanhemmat. Esimerkiksi, jos vanhemmat ovat poissa, kaipaa lapsi heitä. (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

Burmalaisen äidin mielestä; *”Sanoa minä rakastan sinua, joka päivä lapselle, -- meitä huolehditaan, olla lapsen kanssa yhdessä.”* (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

Suomalaisen äidin mielestä; *”Läsnä olevia ja rakastavia rajoja asettavia. Lapsen asioista aidosti kiinnostuneita ja sit sellaisia no joo ja kyllä varman kaikki sellainen juuri tukeminen siinä vaikeuksissa kuuluu ja sit se semmoinen mikä on kans joisakin kulttuureissa mutta Suomessa myös aika tavallista että ajatellaan niin että kun se lapsi tulee täysikäiseksi niin sitten se on niin kuin omillaan ja mä tääs ajattelen niin että se omat lapsen täytyy olla oma lapsi aina että ei sitä voi niin kuin hylätä tai sitä vanhemmuutta päättää johonkin tiettyyn pisteeseen. Kyllä se vanhemmuus kyllä kestää läpi elämän.”* (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

Seuraavassa taulukossa 2 on koottu haastateltavien mielipiteitä siitä, mihin hyvä ja huono vanhemmuus perustuu. Samankaltaisia ajatuksia äitien välillä ei ollut. Somalialainen äiti on sitä mieltä, että hyvä vanhempi opettaa lapsille, mikä on oikein ja mikä väärin. Huono vanhempi ei kommunikoi lapsen kanssa ja lapsi tuntee, että ei tule kuulluksi. Burmalaisen äidin mukaan hyvä vanhemmuus koostuu lasten kuuntelemisesta ja huono vanhemmuus tarkoittaa sitä, että antaa lapsen tehdä mitä lapsi haluaa. Suomalaisen äidin mielestä rajat ja rakkaus ovat hyvän vanhemmuuden perusta. Huono vanhemmuus puolestaan käsittää lapsen laiminlyönnin.

Taulukko 2. Mistä koostuu hyvä/ huono vanhemmuus?

Haastateltava	Hyvä vanhemmuus	Huono vanhemmuus
Somalialainen äiti	Opettaa lapsille mikä on oikein ja mikä väärin. Kunniottaa ihmisiä.	Ei keskustele lapsen kanssa tai kuuntele lasta.
Burmalainen äiti	Kuuntelee lasta.	Antaa lapsen tehdä mitä vain.
Suomalainen äiti	Rajat ja rakkaus. On arjessa aidosti läsnä ja kuuntelee lasta reagoiden siihen, jos lapsesta herää huoli. Lapsen perustarpeista huolehtiminen.	Laiminlyö lasta fyysisesti, psyykkisesti tai sosiaalisesti. Katsoo kaiken sormien läpi. Ei usko lapsensa tekevän virheitä, vaan pitää lasta täydellisenä.

Yllä olevan taulukon (Taulukko 2.) vastauksien perusteella voidaan todeta, että tulokset hyvästä vanhemmuudesta vastaavat Kristerin (2002, 23–26) kirjallisuudesta saatuja tietoja. Riittävä vanhemmuus sisältää turvallisuuden, läsnäolon, rajat ja rakkauden. Lisäksi siihen kuuluu vastaanottaa lapsen tarpeita ja tunteita. Nämä asiat tulivat esille myös äitien vastauksista. Riittämätön vanhemmuus sisältää vanhemmuuden velvollisuuksien laiminlyönnin. Tämä näkyy äitien vastauksista niin, että lasten kanssa ei keskustella eikä heitä kuunnella. Lasten annetaan tehdä mitä lapsi haluaa. Näiden lisäksi riittämättömässä vanhemmuudessa laiminlyödään lasten tarpeita.

Vanhemmuudessa voi haastaa se, että antaa helposti periksi lapsen vaatimuksille sekä se, että lapset sotkevat ja oppivat helposti huonoja sanoja. Vanhemmuudessa voi haastaa myös se, kun vanhempien ajatusmaailma ja kulttuuri eroavat toisistaan sekä se, että he ovat kasvattajina erilaisia persoonia. Somalialainen

ja burmalainen äiti eivät kuitenkaan kokeneet vanhemmuutta haasteellisena, vaikka joskus lasten kanssa on ongelmia.

Somalialainen äiti ei koe vanhemmuudessa haasteita, sillä he opettavat lapsille pienestä pitäen sääntöjä ja kertovat lapsilleen, mitä saa tehdä ja mitä ei. Perheessä ollaan tarkkoja siitä, että rajoja noudatetaan ja lapsien pitää totella vanhempiaan. Somalialainen äiti on opettanut lapsilleen esimerkiksi sen, että lapsilla on tiettyinä päivinä karkkipäivä. Mikäli ei ole karkkipäivä, niin lapset eivät saa kiukutella tai pyytää karkkia. Vanhempien tulee valvoa tarkasti rajoja ja sääntöjä, joita ovat lapsilleen asettaneet.

”Mulla ei mitään ongelma se johtuu siitä niin kun lapsi on alussa pieni ne ei osaa ne on sama kuin paperia heidän sydän ja kaikki pää ei osaa tehdä mitään kun opetetaan tämä on ja tämä ja tuo ei ole tämä niin lapsi tottelee ja kaikki menee hyvin mutta jos lapsi sano että joka päivä minä haluan syödä karkkia ja äiti ei sano ei, lapsi halua aina joka päivä samanlaista ja ne kysyy jos ei äiti ei sano ei lapsi itkee lapsi kokeillee että annatko äiti jos minä itken. Niin kun hän itkee sinä annat lapsi ymmärtää että jos hän itkee me annetaan kaikki mutta jos ei ole karkkipäivä tai muuta me sanotaan ei ole tämä ja tuo tämä päivä hän ymmärtää jos hän itkee voi sanoa et voi itkeä menkää oma huone tai tule minun syliin tai niin. Pienenä olen opettanut lapselleni.” (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

Burmalainen äitikään ei koe vanhemmuutta haasteelliseksi. Hänen lapsensa tykkää viettää paljon aikaa mummonsa kanssa ja lapsi on helppohoitoinen. Yhtenä ongelmana hän kokee kuitenkin sen, että lapsi oppii helposti käyttämään huonoja sanoja.

”Minusta ei ole mitään vaikeaa, koska en ole hänen kanssa paljon aikaa aina hän on minun äidin. Hän tykkää olla paljon mun äidin kanssa hän ei tykkää olla minun. Minusta niin sotkee välillä mulla on todella vihainen, kun hän huutaa minulta niin kuin hän oppii nyt niin hän oppii niin kuin oppii paha asia nyttien kun joku sano niin kuin ”vittu” jos hän tule suuttuu minulle hän sano vittu näitä. Minä sanon hänelle tämä ei hyvä niin kuin nyttien hän ei sano enää. Oikeesti hän oppii nopeasti jos joku sanoo paha asia niin hän muistaa heti.” (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

Suomalaisen äidin kohdalla vanhemmuuden haasteita löytyy kahden kulttuurin yhteensovittamisessa ja vanhempien ajatusmaailmojen erilaisuudesta.

”No ensinäkin tietenkin meidän omat ajatus maailmat ja siitä eri kulttuuri taustasta johtuen nehan poikkeaa jonkun verran ja niitä haasteita tulee jonkun myös sieltä että esimerkiksi kun toisessa kulttuurissa ruumiillinen kurittaminen on sallittua ja toisessa kulttuurissa se ei ole. No me eletään todellakin sen kulttuurin mukaan että se ei ole mutta se ei ole niin yksinkertaista että se toinen sen täysin ymmärtäis.” (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

Vanhemmuuteen luo haasteita vanhempien eroavaisuudet kasvattajina ja persoonina. Vanhempien persoonallisuuserot voivat johtaa siihen, että toisen käyttäytyminen ärsyttää ja tämä voi lisätä kitkaa ja erimielisyyksiä vanhempien välillä.

”Sitten vanhempina me ollaan sillain erilaisia puolisoni on paljon suurpiirteisempi mikä taas ärsyttää mua ja mä on kauhe semmoinen asioitten pitäis olla kauheen niin ku järjestyksessä ja mennä just oikeen.” (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

”No kyllähän ne arjessa näkyy sillä tavalla että tulee tuiskittua ja ärkistyä me vanhemmat keskenään nimenomaan toisillemme.” (Suomalainen kahden lapsen äiti.)

7.3 Kasvattajan rooli

Äideiltä kysyttiin haastattelutilanteissa ajatuksia ja näkökulmia hyvästä sekä huonosta äitiydestä ja isyydestä. Kävi ilmi, että somalialaisen äidin mielestä hyvä kasvattaja huolehtii lapsen tarpeista ja on läsnä oleva vanhempi lapselle. Huono kasvattaja laiminlyö lastaan eikä huolehdi lapsestaan. Tilannetta kuvailtiin niin, että lapsi syntyy, mutta joutuu elämään kuin hänellä ei olisi vanhempia. Burmalaisen äidin mielestä hyvä kasvattaja opettaa lapselleen asioita ja kunnioittaa lastaan. Hänen mielestään huono kasvattaja antaa lapsen tehdä mitä vain eikä toimi hyvänä roolimallina lapselle. Suomalaisen äidin ajatus on puolestaan se, että hyvä kasvattaja osoittaa rajoja sekä rakkautta ja on aidosti läsnä lapsen elämässä. Huono kasvattaja ei ota vastuuta omasta vanhemmuudestaan.

Taulukko 3. Mistä koostuu hyvä/ huono äitiys ja isyys?

Haastateltava	Hyvä äitiys	Huono äitiys
Somalialainen äiti	Huolehtii lapsen tarpeista kuten ravinnosta ja puhtaudesta. Keskustelee lapsen kanssa ja kyselee häneltä kuulumisia.	Ei kuuntele lasta. Ei huolehdi lapsesta eikä opeta hänelle tarpeellisia asioita.
Burmalainen äiti	Opettaa lapselle hyviä asioita kuten omaa kulttuuria, uskontoa, äidinkieltä sekä oikean ja väärän eron.	Ei kuuntele lasta ja antaa lapsen tehdä mitä vain. Ei kerro lapselle, jos lapsi on tehnyt jostain väärää.
Suomalainen äiti	Osoittaa rajoja ja rakkautta. Antaa aikaa lapselle. Lapsi on etusijalla. Osaa kantaa vastuuta lapsesta.	Laiminlyövä. Ei kannata vastuuta omasta vanhemmuudesta.
Haastateltava	Hyvä isyys	Huono isyys
Somalialainen äiti	Viettää aikaa lapsen kanssa kuten ulkoilee ja leikkii. Rakastaa lastaan ja viettää perheen kanssa yhteistä aikaa.	Ei huolehdi lapsesta. Ei osoita kiinnostusta lasten asioihin kuten ei kysele lapselta kuulumisia. Huono vuorovaikutussuhde lapsen kanssa.
Burmalainen äiti	Ei huuda lapselle ja neuvoo lasta.	Esimerkiksi juo paljon alkoholia ja lyö äitiä lapsen nähden.
Suomalainen äiti	On aidosti läsnä ja mukana lasten kasvatuksessa. Leikkii ja touhua lasten kanssa.	Uhkaa lasta fyysisesti, henkisesti tai lapsen kehitystä. Ei kannata vastuuta vanhemmuudesta.

Kun verrataan yllä olevan taulukon (Taulukko 3.) vastauksia vanhemmuuden roolikartan kanssa voidaan todeta, että somalialaisen äidin vanhemmuus painottuu huoltajan roolissa olemiseen. Burmalaisella äidillä taas painottuu elämän opettajan rooli ja suomalaisella äidillä rajojen asettajan rooliin.

Perheissä vanhempien tehtävänjako toteutui joko tasapuolisesti tai heillä on omia tehtäviä, joita kukin hoitaa. Esimerkiksi burmalaisen äidin kohdalla vanhempien tehtävänjako määrittyy pitkälti kulttuurin mukaan, jossa äiti on kotona ja isä käy töissä. Burmalaiselle äidille on tärkeää oma kulttuuri ja uskonto, joten perhe toimii kulttuurin ehtojen mukaan.

”Meidän kulttuurissa me hoida lapsi kotona ja isä mee töissä. Meidän kulttuurissa on näin. Sama kuin lapseni isä sano hän sano niin kuin nyt hän on perheen

kanssa hän menee töihin ja mun pitää osaa hoida niin kuin hyvä olla niin kuin hyvä äiti kotona.” (Burmalainen yhden lapsen äiti.)

Somalialaisen äidin kohdalla heidän perheessään tehtävänjako toteutuu osaamisen ja taitojen mukaan. Vanhempien välillä ei ole selkeää tehtävänjakoa, kuten burmalaisen äidin perheessä. Löytyy kuitenkin tehtäviä, joita toinen tekee enemmän kuin toinen. Somalialaisen äidin tehtävänä on esimerkiksi ruuanlaitto, koska hänen puolisonsa työajat ovat epämääräisiä. Yleensä perheen isän tehtävänä on käydä kaupassa, äiti tekee kauppalistan. Joskus isä auttaa myös kodin siivouksessa.

”Minun tehtävä on teen ruoka enemmän kuin minun mies minun mies mene joskus seitsemä ja tulee joskus 13 kotona joskus mene iltapäivällä ja joskus yö. Hän siivo kun hän on kotona vie roski pois ja joskus pese vaatteita minä en mene kauppaan hän menee ostamaan meidän ruokakauppa minä laitan lista mitä minä tarvitsen ja hän ostaa ja kun hänellä on vapaa hän ottaa lapset mukana ja menee ulos minä jään ehkä pienemmän lapsen kanssa tai yksin täällä kotona ja otan oma aikaa levätä. Minä teen lapsen hiukset, pesen ja teen lettejä minun mies ei ikinä tee ei osaa. Minä kylvyn joskus hän siivoa jos hän ei kotona minä en odota minä teen kaikki jos hän on täällä vapaana tai tulee aamuvuorosta hän auttaa me tehdään yhdessä. Joskus kun hän on kotona tee ruoka mutta harvinaista lapsen vaippaiden vaihto. Minun mies osaa hoitaa lapsia.” (Somalialainen kolmen lapsen äiti.)

Suomalaisen äidin kohdalla on kaksi erilaista käytäntöä. Ensimmäisen pojan isän kanssa erottuaan lapsen kasvatusvastuu on jäänyt enemmän äidille. Tämä johtuu siitä, että lapsi on isän luona vapaapäivinä ja loma-aikoina, jolloin vastuunkantoa ei vaadita. Pienemmän pojan kohdalla uuden puolisonsa kanssa vastuu on jakautunut tasapuolisesti. Tehtävänjakoon vaikuttavat vanhempien aikataulut, taidot sekä mieltymykset. Vanhempien tasapuolinen tehtävänjako näkyy esimerkiksi siinä, että perheenäidin ollessa poissa kotoa, perheen isä kantaa silloin vastuun. Vanhemmilla ei ole selkeitä miesten tai naisten tehtäviä, vaan tehtävät määräytyvät pitkälti omien taitojen ja mieltymysten mukaan. Äidin tehtäviin kuuluvat esimerkiksi pyykkihuolto, siivous, taloudellisten asioiden hoito ja auton korjaami-

nen, koska hän tekee niitä mielellään. Perheen isä hoitaa imuroinnin ja ruuanlaiton, joiden tekemisestä hän puolestaan pitää. Lisäksi isän tehtäviin kuuluu nuorimman pojan kylvettäminen, se on isän ja pojan yhteinen juttu.

7.4 Kulttuurillisen vertailun tulokset

Lasten kasvatukseen vaikuttavista tekijöistä esimerkiksi köyhyys voi vaikeuttaa lasten kasvattamista. Silloin ei ole rahaa eikä ruokaa, eivätkä lapset pääse kouluun. Joissain kulttuureissa vanhemmilla on oikeus lyödä lasta kenenkään välittämättä, sillä se on normaalia heidän kulttuurissaan. Joissain maissa puolestaan kaikenlainen lapseen kohdistuva väkivalta on kiellettyä. Suomessa lasten kasvatuksessa ei sallita ruumiillista kurittamista, kuten lyöminen ja tukistaminen, se on lailla kielletty (InfoFinland 2019).

Taulukko 4. Minkälainen on kasvatus Somalian, Burman ja Suomen kulttuureissa?

Somalia	Burma	Suomi
<ul style="list-style-type: none"> Lapsen kasvattaminen on vaikeaa, jos perheellä ei ole rahaa tai ruokaa. Koulunkäynti maksullista. Kodittomat lapset voivat nukkua tiellä, vanhemmat voivat olla kuolleet. Eivät osallistu koulunkäyntiin. Kulttuurissa vanhempia pitää kunnioittaa ja totella, vaikka ajattelisi heidän olevan väärässä. Vanhemmilla on oikeus lyödä lasta. 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsia voi lyödä. Myös koulussa sallittua, jos ei esimerkiksi ole tehnyt läksyjä. Opettaja voi rangaista seisottamalla pöydällä tai tuolin päällä tunnin ajan. Vanhemmat voivat lyödä lasta, jos lapsi ei tottele tai kuuntele. Koulunkäynti voi olla vaikeaa, sillä koulunkäynti on maksullista. Vanhempien ollessa köyhiä lapset eivät pääse kouluun. 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsilla on keskeinen asema perheessä. Kaikenlainen väkivalta on kiellettyä. Suomessa lasta kuunnellaan ja lapsen näkökulma otetaan huomioon. Läheisyyden ja lämmön antaminen lapselle on tärkeää (pidetään sylissä, halaillaan ja vietetään aikaa yhdessä). Älylaitteiden lisääntyminen on haasteena lasten kasvatuksessa.

Taulukosta 4 huomataan, että Somaliassa ja Burmassa lasten koulunkäynti on vaikeaa, mikäli perheellä ei ole rahaa. Suomessa taas koulunkäynti on helppoa

ja ilmaista. Somaliassa ja Burmassa kasvatuskulttuuriin kuuluu se, että lasta voi lyödä, jos lapsi ei tottele vanhempiaan. Tämä eroaa suomalaisesta kasvatuksesta, sillä Suomen lain mukaan lapsen lyöminen on kiellettyä. Taulukon tietojen pohjalta voidaan todeta, että Somaliassa ja Burmassa vanhemmat ovat ”pomoja”, joita lapset kuuntelevat. Suomeen verrattuna ero on suuri, sillä Suomessa lapsen mielipide otetaan usein huomioon.

Taulukko 5. Minkälainen on vanhemmuus Somalian, Burman ja Suomen kulttuureissa?

Somalia	Burma	Suomi
<ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat eivät halua lapsiaan usein. • Vanhemmat eivät sano usein lapsille rakastavansa heitä. • Vanhemmat eivät leiki lastensa kanssa, vaan lapset leikkivät toisten lasten, naapureiden, veljien tai siskojen kanssa. <ul style="list-style-type: none"> • Somaliassa vanhemmat ovat ”pomoja”. He tekevät päätökset ja päättävät myös siitä mitä ei voi tehdä. • Lasten mielipiteitä ei kysytä eikä kuunnella. • Lasten pitää totella tai muutoin vanhemmat lyövät lapsia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat viettävät lastensa kanssa aikaa kuten leikkivät ja lukevat. • Vanhempia pitää totella, muutoin he huutavat lapsille. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat ovat läsnä lasten harrastuksissa kyyditsijoina, huoltajina ja rahan kerääjinä. • Vanhemmat harrastavat pienten lasten kanssa esimerkiksi vauvauintia, vauvamuskaria, värikylpyä tai vauvakerhossa käyntiä → aktiivisia yhteiskunnassa. • Suomessa lapsi voi totella tai olla tottelematta vanhempiaan. • Suomessa lapset ovat tottelemattomampia sen vuoksi, että Suomessa ei käytetä sellaisia rangaistusmenetelmiä, jotka pakottaisivat lapsen tottelemaan. • Koulumaailmassa opettajien valtaa on vähennetty.

Somalian kulttuurissa vanhemmilla ei ole tapana näyttää lapselleen rakkautta eivätkä vanhemmat vietä lapsen kanssa laatu-aikaa. Somaliassa vanhemmat ovat aikuisia, joita lapsen pitää totella. Vanhemmat eivät kysy lapsen mielipidettä, vaan vanhemmat tekevät päätökset ja lapsen tehtävänä on mennä niiden mukaisesti. Mikäli lapsi ei tottele vanhempiaan, vanhemmilla on oikeus lyödä lastaan.

Burmassa taas vanhemmat touhuilevat lastensa kanssa. Burmassa on kuitenkin samanlainen käytäntö lasten tottelevaisuuden suhteen kuin Somaliassa. Somaliassa vanhemmuus näyttyy rajojen ja sääntöjen vaalimisena. Somaliassa vanhemmat ovat auktoriteetteja lapsilleen. Burmassakin lapsia voi rangaista, jos lapset eivät tottele vanhempiaan. Burmassa vanhemmuus näyttyy mahdollisesti enemmän rakkauden sekä rajojen asettamisena. Burmassa halutaan, että lapset tuntevat vanhempiansa rakkauden, kuitenkin niin, että he säilyttävät roolinsa esikuvina.

Suomessa vanhemmat eivät saa käyttää rangaistusmenetelmiä pakottaakseen lasta tottelemaan. Suomessa vanhemmat ovat aktiivisia yhteiskunnan jäseniä, jotka osallistuvat lastensa kanssa erilaisiin aktiviteetteihin kuten kerhoihin tai ovat läsnä lasten harrastuksissa. Suomessa vanhemmuus näyttyy vanhempien läsnäolona ja rakkautena.

Taulukon 6 perusteella voidaan todeta, että Somaliassa ja Burmassa vanhempien tehtävänjako on selkeä. Isä on se, joka käy töissä ja äiti on kotona huolehtimassa kotiasioista ja lapsista. Suomessa puolestaan tehtävät jakautuvat tasa-puolisemmin. Isä ja äiti osallistuvat lasten hoitoon ja kantavat yhdessä vastuun lasten kasvatuksesta.

Taulukko 6. Minkälainen on kasvattajan roolit Somalian, Burman ja Suomen kulttuureissa?

Somalia	Burma	Suomi
<ul style="list-style-type: none"> Mies ei hoida lapsia. Äiti tekee kaiken: pesee vaatteet, siivoaa, käy kaupassa ja tekee ruuan. Hän huolehtii kaikesta. Mies käy töissä. Somaliassa äiti hoitaa kotityöt, isä käy töissä. Isä on kotona pomo. 	<ul style="list-style-type: none"> Äiti hoitaa kotona lapsia ja isä käy töissä. Äiti huolehtii kotiasioista kuten ruuanlaitosta, kodin puhtaudesta ja lapsista. Äiti opettaa lapsille asioita. Isän osallistuminen lasten kasvatukseen on tapauskohtaista, osa isistä hoitaa lapsia osa ei. 	<ul style="list-style-type: none"> Äiti ja isä osallistuvat lasten hoitoon. Äiti hoitaa ja huolehtii kokonaisvaltaisesti lasten hyvinvoinnista; fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Äiti opastaa ja neuvoo lapsia. Nykypäivänä isät ovat ottaneet enemmän vastuuta lasten hoidosta ja kasvatuksesta.

Burmassa Karenin kulttuurissa miesten ja naisten roolit perustuvat siihen, että naiset huolehtivat kotona olevista asioista kuten ruoanlaitosta ja siivouksesta. Miehet puolestaan käyvät töissä. Kotona miehiä kunnioitetaan, mutta myös naisten mielipide otetaan huomioon. Karenilaisessa kulttuurissa lapsen kasvatus on yhteisöllinen asia, siellä katsotaan muidenkin kuin omien lasten perään ja koko kylä osallistuu lasten kasvatukseen. (Neiman, Soh & Sutan 2008.)

Somalilaisessakin kulttuurissa miehet huolehtivat taloudellisesti perheestään ja naiset hoitavat kodin sekä lapset. Mikäli mies ei ole Somaliassa perheenpää, niin kulttuurillisesti se nähdään ei hyväksyttävänä asiana. Perinteisesti miehet eivät osallistu lastenhoitoon ja kotitöihin. (Lewis 2009.)

Suomalaisessa kulttuurissa taas vallitsee tasa-arvoisuus, sillä naiset voivat mennä töihin, kunhan toinen vanhempi on kotona hoitamassa lasta. Suomessa miehet ja naiset yhdessä kasvattavat ja hoitavat lasta. (InfoFinland 2019.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa?

Nykyisin on olemassa monta erilaista tapaa olla vanhempi ja kasvatustyyliä on erilaisia. On vaikeaa tietää mikä niistä sitten on toimivin vaihtoehto. Tietoperustaa tutkiessani selvisi, että vanhemmuus voidaan jakaa hyvään vanhemmuuteen, riittävään ja riittämättömään vanhemmuuteen. Hyvä vanhemmuus perustuu vastuullisuuteen ja lapsesta huolehtimiseen. Riittävässä vanhemmuudessa lapselle ollaan läsnä ja luodaan turvallisuutta. Riittämättömässä vanhemmuudessa vanhemmuuden roolia laiminlyödään. Hyvä kasvatusta perustuu haastattelututkimuksen tulosten perusteella lapsen kuuntelemiseen, hoitamiseen, rakkauteen ja rajojen asettamiseen. Huono ja riittämätön kasvatusta perustuu lapsen lyömiseen ja huutamiseen, lapsen arjessa ei olla läsnä ja lasta laiminlyödään.

Kasvatustyyliä on monenlaisia ja niistä esimerkkeinä mainitsen vallankäyttöä sisältävän kasvatuksen, keskustelevan sekä demokraattisen kasvatuksen. Kasvatusta voi sisältää valvontaa ja rakkautta. Valvonta perustuu rajoihin, joita vanhemmat asettavat lapsilleen. Rajojen lisäksi se perustuu rakkauteen, vanhemmat väittävät lapsistaan. Kasvatusta voi olla välinpitämätöntä. Tällöin kasvatusta ei perustu rakkauteen eikä rajoihin. Kasvatusta voi olla myös hemmotteluvaa, jolloin kasvatukseen kuuluu vain rakkautta eikä rajoja ole asetettu. Tulkintani mukaan hyvä kasvatustyyli muodostuu rajojen ja rakkauden antamiseen.

Nykypäivän kehittynyt teknologia on luonut tilanteen, jossa teknologian käyttö on osa lasten kasvatusta. Vanhempien mielestä voi olla helpompaa antaa lapsille puhelin tai tabletti, jolloin he voivat itse keskittyä omiin tehtäviinsä ja lapset eivät ole ympärillä häiritsemässä. Tulkintani mukaan vanhemmuuden ja kasvatuksen lähtökohdat koostuvat vanhempien rakkaudesta, rajoista ja läsnäolosta.

8.2 Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta toteutuu eri perheissä?

Teemahaastattelujen avulla voidaan todeta, että jokaisessa perheessä vanhemmuus ja kasvatusta perustuvat eri arvoihin ja periaatteisiin. Arjen rytmi tuo kasvatukseen normaaliutta somalialaisen äidin kokemuksen mukaan. Kasvatusta koetaan helpoksi, kun saa tukea lähipiiriltä burmalaisen äidin mukaan. Kasvatusta voi-

daan kokea myös haastavaksi, kun perheessä on eri-ikäisiä lapsia. Murrosikäisen nuoren kanssa on omat haasteensa ja uhmaikäisen lapsen kanssa omansa. Jokaisen lapsen tarpeet ovat erilaisia ja tästä syystä suomalainen äiti kokee kasvatuksen haastavaksi.

Kaikissa haastateltavien perheissä valvotaan rajojen ja sääntöjen noudattamista sekä keskustellaan ja näytetään tunteita lapselle. Tämän perusteella auktoriteettiinen kasvatustyyli vallitsee kaikissa haastateltavien perheissä. Kaikkien äitien vastausten perusteella laiminlyövä kasvatustyylin ei pitäisi kuulua lasten kasvatukseen, sillä se on huono tapa kasvattaa lapsia.

Vanhemmuus tapahtuu somalialaisen äidin perheessä lasten kanssa leikkien ja lapset huomioiden. Lapsia halataan, heitä syleillään ja heidän kanssaan keskustellaan. Burmalaisen äidin perheessä lapsen kanssa vietetään aikaa ja kerrotaan lapselle kuinka paljon vanhemmat hänestä välittävät. Suomalaisen äidin perheessä lasten kanssa keskustellaan ja vietetään yhdessä aikaa. Näiden tulosten avulla kaikissa perheissä vanhemmuus on hyvää ja riittävää, kun lapselle annetaan sekä rakkautta että rajoja kasvatuksessa. Lisäksi vanhemmuus on hyvää ja riittävää, koska kaikissa perheissä vietetään lapsen kanssa yhteistä vapaa-aikaa.

Vanhemmuudessa on myös haasteita kuten lasten uhmaikäisyys, jota esiintyi haastattelun perusteella somalialaisen ja suomalaisen äidin kohdalla. Burmalainen äiti koki haastavaksi sen, että hänen lapsensa oppii helposti sanoja, jotka eivät ole soveliaita lapselle. Suomalaisen äidin kohdalla vanhemmuuden haasteena on sovittaa yhteen kahta kulttuuria, ja kasvattajina he ovat puolisonsa kanssa erilaisia persoonia. Vanhemmuutta helpottaa, jos lapsi esimerkiksi tykkää viettää aikaa mummonsa kanssa tai yksin leikkien.

Jokainen ihminen on erilainen ja tässä tapauksessa äidit ovat erilaisia. Jokainen äiti haluaa opettaa lapsille erilaisia asioita. Asioita, joita he pitävät tärkeinä nyt ja kulttuurillisesti. Somalialainen äiti haluaa opettaa lapsilleen toisten kunnioittamista sekä sen mikä on oikein ja mikä väärin. Burmalainen äiti taas haluaa opettaa omaa kulttuuriaan, koska se on hänellä tärkeää. Erityisen tärkeäksi asiaksi hän kokee oman äidinkielen opettamisen lapsilleen. Suomalaiselle äidille on tärkeää opettaa lapsiaan huolehtimaan omista asioistaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja itsensä kunnioittamiseen.

Vanhemmuuden roolijako oli perheissä tasapuolista. Perheen ja kodin tehtäviä jaettiin osaamisen ja taitojen mukaan. Lisäksi kulttuuri oli mukana määrittelemässä vanhemmuuden roolijakoa, mentiin sen mukaisesti, mitä kulttuurissa ja uskonnossa määriteltiin. Vanhemmuuden rooleja, joita tuli esille haastattelutuloksista olivat huoltajan rooli, elämän opettajan rooli ja rajojen asettajan roolit.

8.3 Mitä kulttuurillisia asioita löytyy vanhemmuudesta, kasvatuksesta ja kasvattajan rooleista?

Opinnäytetyön tulosten avulla voidaan tehdä johtopäätös, että Somalian ja Burman kulttuureissa on paljon samankaltaisuuksia lasten kasvatuksessa. Näiden maiden kulttuureissa vanhemmat voivat lyödä lasta, jos lapsi ei tottele tai kuuntele vanhempiaan. Vanhempia tulee kuunnella ja totella. Kasvatukseen vaikuttaa suuresti perheen huono taloudellinen tilanne. Koulunkäynti on näissä maissa haasteellista, jos perheellä ei ole varaa maksaa lasten koulunkäyntiä. Näiden maiden kasvatustavat eroavat suuresti suomalaisesta kasvatuksesta, sillä Suomessa lasten kasvatuksessa ei saa käyttää minkäänlaista väkivaltaa ja lapsen mielipide otetaan huomioon.

Vanhemmuus toteutuu joissakin kulttuureissa enemmän kuin toisissa kulttuureissa. Somalialaisessa kulttuurissa vanhempi ei anna lapselle paljoa läheisyyttä eikä vietä lapsen kanssa yhteistä aikaa, kuten suomalaisessa kulttuurissa. Suomalaisessa kulttuurissa vanhemmat ovat läsnä lasten harrastuksissa ja osallistuvat lastensa kanssa erilaisiin yhteiskunnan järjestämiin aktiviteetteihin. Burmalaisessa kulttuurissakin vanhempi viettää yhteistä aikaa lastensa kanssa. Somalialaisessa ja burmalaisessa kulttuurissa vanhemmuutta yhdistää oletus vanhempien tottelemisesta. Mikäli lapset eivät tottele omia vanhempiaan, vanhemmilla on oikeus lyödä ja huutaa lapsille. Suomessa tämä ei ole sallittua ja mahdollisesti siksi lapset voivat olla tottelemattomampia. Suomessa ei ole rangaistuskeinoja, jotka pakottaisivat lapset tottelemaan vanhempiansa.

Somalian ja Burman kulttuureissa kasvattajan roolissa on samankaltaisuuksia. Ne eroavat Suomen kulttuurista todella paljon. Somalian ja Burman kulttuureissa perheissä on selkeät tehtävät äideille ja isille. Mies on perheen elättäjä, joka käy töissä ja äiti on kotona huolehtimassa lapsista ja kodista. Suomessa puolestaan

vallitsee tasavertainen roolijako, jossa äiti ja isä kantavat yhdessä vastuun kodista ja työnteosta sekä lasten hoidosta. Somalian kulttuurissa mies ei perinteisesti hoida lasta perheessä, ja Burman kulttuurissa se on isäkohtaista. Yksi isä osallistuu ja toinen ei osallistu lasten kasvatukseen.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli perehtyä kolmea eri teemaa, vanhemmuutta ja kasvatusta sekä isän ja äidin roolia. Tämän lisäksi tavoitteena oli vertailla, minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa yleisellä tasolla ja eri kulttuureissa. Minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa, minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta toteutuu eri perheissä ja mitä kulttuurillisia asioita löytyy vanhemmuudesta, kasvatuksesta ja kasvattajan rooleista. Saavutin tavoitteeni ja sain haastattelemiltani äideiltä vastauksia opinnäytetyöni kysymyksiini.

Tämän opinnäytetyön avulla selvisi, että on olemassa monenlaista vanhemmuutta ja kasvatustyyliä. Monet vanhemmat haluavat olla hyviä vanhempia ja kasvattajia. Mutta epävarmuus ja epätietoisuus asiaan hankaloittavat suorittamista. Vanhemmuus ja kasvatusta näyttävät perheissä eri tavoin, sillä jokaisella perheellä on omanlainen perhe-elämä. Kulttuuri vaikuttaa vanhempien vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Vanhemmuuden ja kasvatuksen peruspilarit koostuvat rajoista, rakkaudesta ja läsnäolevista vanhemmista. Opinnäytetyön tuloksien vastauksissa on enemmän eroavaisuuksia kuin samankaltaisuuksia, ja se on ymmärrettävää, sillä jokainen äiti ajattelee erillä tavoin. Erilaisuus antoi mielenkiintoisen kokemuksen perehtyä jokaisen haastateltavan vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Jokaisella on oma tapa olla vanhempi ja kasvattaja. Lopputuloksen pitää olla kuitenkin se, että lapsi hyötyy vanhempien vanhemmuudesta ja kasvatuksesta.

Opinnäytetyön tekeminen antoi minulle monipuolisia kokemuksia, opin toteuttamaan haastattelua ja opin paljon teoriaa. Opinnäytetyön tavoitteeni tulokset ovat vain näiden haastateltavien äitien kokemukset, mutta nämä tulokset voivat olla esimerkkeinä muille vanhemmuuden ja kasvatuksen aiheista kiinnostuneille. Pitää kuitenkin ottaa huomioon, että haastatteluista saadut opinnäytetyötulokset ovat vain haastattelu hetkenä olevia tuloksia. Haastateltavien tilanteet on voinut muuttua perhe-elämän muutoksien mukaan.

Opinnäytetyöni antaa uusia näkökulmia vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Lisäksi opinnäytetyöni antaa aiheesta kiinnostuneille näkökulman myös eri kulttuurien välillä. Olisi mielenkiintoista tehdä jatkotutkimusta, jossa perehdyttäisin

enemmän kulttuuriseen näkökulmaan, minkälaista vanhemmuutta ja kasvatusta on olemassa siellä. Jatkotutkimuksen kautta voidaan tehdä vertailua ja samalla sen avulla oppia toisesta kulttuurista. Toivon, että opinnäytetyöni antaa aiheesta kiinnostuneille toista näkökulmaa vanhemmuudesta ja kasvatuksesta.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2003. Kuka kasvattaa lasta? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus.

Arajärvi, T. 1999. Hyvä lapsuus vauvasta koululaiseksi. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

ARENE. 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtineuvosto Arene ry. Viitattu 5.10.2020. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_ammattikorkeakoulujen-opinnaytetoiden-eettiset-suositukset.pdf?_t=1526903222

Bardy, M. 2002. Mistä vanhemmuus tehdään? Teoksessa L. Kolbe & K. Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 36.

Eskelinen, A. 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Esko, M. 1985. Miten ymmärtää perhettä? Perheen sisäinen järjestelmä. Teoksessa S. Nyström (toim.) Nainen ja mies vai äiti ja isä. Helsinki: Kirjapaja, 28–29.

Esko, M. 1985. Miten ymmärtää perhettä? Vanhemmat – lapsen tärkeimmät ihmiset. Teoksessa S. Nyström (toim.) Nainen ja mies vai äiti ja isä. Helsinki: Kirjapaja, 38, 40–44.

Gordon, T. 2004. Toimiva perhe. Käytössä kokeiluja menetelmiä vastuuntuntoisten lasten kasvattamiseen. Helsinki: LK-KIRJAT / LASTEN KESKUS.

Gray, J. 2001. Mars ja Venus vanhempina. Käytännön lastenkasvatus. Helsinki: WSOY.

Hakala, J. 2019. Kasvatus ajan kanssa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Hakala, J. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 22.

Hellsten, T. 2003. Vanhemmuus: Vastuullista vallankäyttöä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Helminen, M-L. & Iso-Heiniemi, M. 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Käyttäjän opas. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University Press: Gaudeamus.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- InfoFinland 2019. Lasten kasvatusta Suomessa. Viitattu 5.10.2020. <https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/perhe/lapset/lasten-kasvatus-suomessa>
- Jokinen, E. 2002. Äitiys, isyys ja julkiset fantasiat. Teoksessa L. Kolbe & K. Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 84.
- Järvinen, K. & Kolbe, L. 2002. Johdanto. Teoksessa L. Kolbe & K. Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 7–9.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.
- Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi. Helsinki: Kirjapaja.
- Korhonen, M. 2002. Aina oli joku kotona. Teoksessa L. Kolbe & K. Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 53, 72.
- Kristeri, I. 2004. Näe minut: Vanhemmuus ja lapsen kohtaaminen. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.
- Kristeri, I. 2002. Vahvaan vanhemmuuteen. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Kytömäki, J. 2002. Televisio ja perheen arki. Teoksessa L. Kolbe & K. Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 133.
- Lahikainen, A.R., Punamäki, R-L. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvatustajana. Vantaa: Wsoy
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.
- Lewis, T. 2009. Ethnomed. Somali. Viitattu 1.8.2020. <https://ethnomed.org/culture/somali/>
- Lundán, A. 2012. Konstit vähissä? Ratkaisuja haastaviin kasvatustilanteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018. Vanhemmuuden kaari. Viitattu 15.10.2020. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/vanhemmuuden-kaari/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019. Lapsen kasvatusta ja vanhemman kasvatustietoisuus. Viitattu 15.10.2020. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-kasvatus-ja-vanhemman-kasvatustietoisuus/>

Martikainen, T. & Haikkola, L. 2010. Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

McGraw, Dr. P. 2008. Perheen parhaaksi. Ohjeita varmaotteiseen vanhemmuuteen. Helsinki: WSOY.

Mäkijärvi, L. 2008. Aikuisen vastuu. Miten kasvatat tämän ajan lasta. Asikkala: Kirjatalo.

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Neiman, A., Soh, E. & Sutan, P. 2008. Ethnomed. Karen. Viitattu 1.8.2020. <https://ethnomed.org/culture/karen/>

Nevalainen, V. 2005. Aikuinen ja lapsi: Kasvatuksesta voi selvitä hengissä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Pulkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 17, 18–19.

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Puura, K. 2019. Näin kasvatat lapsestasi mukavan aikuisen. Helsinki: WSOY.

Rantala, J. 2014. Äiti, älä tottele! (kaiken maailman kasvatusoppaita). Juva: Gummerus.

Rotkirch, A. 2014. Yhdessä. Lapsen kasvatusta ei ole yksilölaji. Helsinki: WSOY.

Rönkä, A., Viheräkoski, J., Litsilä, R. & Poikkeus A-M. 2002. Nuoret ja vanhemmat perhesuhteiden muutoksessa. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 59, 66.

Sevón, E. & Notko, M. 2008. Perhesuhteiden omalakisuus. Teoksessa E. Sevón & M. Notko (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Helsinki University Press/Palmenia, 18.

Skodvin, A. 2004. Lapselle rajat. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Spock, B. 1990. Vanhemmuus. Helsinki: WSOY

Tahkokallio, K. 2018. Uskalla olla lapsellesi aikuinen: Kuinka kasvatat lapsistasi onnellisia ja tasapainoisia. Helsinki: Minerva kustannus Oy.

TENK. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 1.8.2020. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. 2005. Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 11, 16, 17.

Toivola-Luotolan Setlementti 2020a. Viitattu 15.10.2020. <https://www.toivola-luotola.fi/>

Toivola-Luotolan Setlementti 2020b. Meri-Lapin äitien järjestölähtöinen kotoutuminen (ESR) – hanke 2018 – 2020. Viitattu 15.10.2020. <https://www.toivola-luotola.fi/meri-lapin+aitien+jarjestolahtoinen+kotoutuminen+%28esr%29+-+hanke/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Törrönen, H. 2019. Väärin rakastettu? Vanhemman ja aikuisen lapsen ristiriidoista. Helsinki: Kirjapaja.

Viljamaa, J. 2008. Anna lapsen onnistua. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Viljamaa, J. 2014. Kuka täällä oikein määrää. Lapsiperheen kasvatuskirja. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Väestöliitto 2005. Vahva vanhemmuus. Paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki.

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 1.8.2020. <https://vslk.fi/index.php?id=19>

KUVIO 1. Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 1.8.2020. <https://vslk.fi/index.php?id=19>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Toimeksiantosopimus

TEEMAHAASTATTELURUNKO**1. Taustatiedot**

- Montako lasta sinulla on?
- Mikä on sinun kotimaasi ja kulttuurisi?
- Minkä ikäinen olet?

2. Kasvatus

- Minkälaista on kasvattaa lapsia arjessa?
- Miten sinä kasvatat lapsiasi? Rajoja? Sääntöjä? Mitä teillä on kotona kiellettyä tehdä? Tottelevatko lapset sinun käskyjäsi ja millä tavoin huomaat, että lapset tottelevat?
- Millaisia haasteita, eli vaikeuksia kohtaatte arjessa lasten kasvatuksessa?
- Mistä ne sinun mielestäsi johtuvat, eli miksi on vaikeaa?
- Millaista on sinun mielestäsi hyvä lapsen kasvatus? Huono lapsen kasvatus?
- Mitä asioita haluatte opettaa lapsille?
- Miten lapsia kasvatetaan sinun kotimaassasi?
- Minkälaisia vaikeuksia lapsen kasvatuksessa sinun kotimaassasi on? Mistä ongelmat johtuvat?

3. Vanhemmuus

- Millaisia ovat hyvät vanhemmat? Huonot vanhemmat?
- Minkälaisia vanhempia lapset tarvitsevat?
- Mitä asioita teet lapsesi kanssa?
- Millaisia haasteita kohtaatte vanhemmuudessa, eli äitinä ja isänä olemisessa?
- Miten ongelmat näkyvät teidän arjessanne?
- Mistä ongelmat mielestäsi johtuvat?
- Mitä vanhemmat tekevät lapsensa kanssa sinun kotimaassasi?
- Tottelevatko lapset kotimaassasi vanhempia? Miksi tottelevat? / Miksi eivät tottele?
- Miten nämä vaikeudet näkyvät arjessa vanhempina olemisessa?

4. Isän ja äidin rooli

- Millainen äiti sinä haluat olla lapsellesi/lapsillesi?
- Millainen on hyvä äiti? Huono äiti?
- Millainen on hyvä isä? Huono isä?
- Mikä on tehtäväsi perheessä lapsen hoitamisessa? Entä lapsen isän tehtävä perheessä lapsen hoitamisessa?
- Mitä äiti tekee lapsensa kanssa kotimaassasi, eli äidin tehtävä perheessä?
- Mitä isä tekee lapsensa kanssa kotimaassasi, eli isän tehtävä perheessä?

TOIMEKSIANTOSOPIMUS

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Tämä sopimus soveltuu käytettäväksi ainoastaan sellaisten opinnäytetöiden yhteydessä, joita ei toteuteta ammattikorkeakoulun ulkopuolisen rahoituksen hankkeessa.

Toimeksiantaja	Nimi (esim. yritys) Tavola-Luotolan Settlementi ry, Meri-Lapin äitien järjestö läh- Yhteystiedot (yhteyshenkilö, puhelin, sähköposti) toinen kotautumisen (ESE)-hanke	
	Työn aihe Kulttuurin ulottuvuudet -Äitien kokemuksia vanhemmuudesta ja kasvatuksesta	
Tekijä	Nimi	Opiskelijanumero
	Käyttöosoite	Postinumero
	Puhelin	Postitoimipaikka
	Suoritettava tutkinto	Sähköpostiosoite
Lapin AMK	Yhteyshenkilön nimi (ahjaja)	Ryhmätunnus
	Toimipaikka ja osoite LapinAMK	Tehtävänimike
	Puhelin	Sähköpostiosoite
Toimeksiantosopimuksen ehdot		
Ohjaus	Ohjaava opettaja valvoo työtä ammattikorkeakoulun puolesta ja antaa työn edellyttämiä ohjeita ja neuvoja. Ammattikorkeakoulu ja opettaja eivät ole konsulttiasian osana työstä.	
Dokumentointi	Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt ovat julkisia. Työstä laaditaan ammattikorkeakoulun opinnäyteohjeen mukainen kirjallinen esitys, josta toimitetaan yksi kansitettu kappale ammattikorkeakoulun kirjastoon tai julkaistaan sähköisessä muodossa Theseus-verkkokirjastossa. Työ arkistoidaan oppilaitoksella sekä tulostettuna että sähköisessä muodossa.	
Oikeudet	Opinnäytetyön tekijänoikeudet kuuluvat tekijälle. Toimeksiantaja saa rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin opinnäytetyön valmistuttua. Ammattikorkeakoululla on jatkuvasti voimassa oleva oikeus käyttää tuloksia omassa opetus- ja TKI-toiminnassaan. Sopijapuolilla on mahdollisuus sopia muista opinnäytetyön tuloksia koskevista oikeuksista kuitenkin niin, että tämän sopimuskohdan nojalla ammattikorkeakoulun saamat oikeudet säilyvät voimassa.	
Keksinnöt	Jos tekijä on osallisena keksintöön, joka patentoidaan, mainitaan hänet yhtenä keksijöistä. Mahdollisesta keksintökorvauksesta sovitaan erikseen noudattaen ammattikorkeakoulun tai toimeksiantajan keksintöohjeen linjauksia. Opinnäytetyön tai sen osan julkaiseminen tai hyödyntäminen ei saa vaarantaa sen tai sen suojaamista patentilla tai hyödyllisyysmallilla.	
Vastuut	Opinnäytetyön tulos toimitetaan sellaisena kuin se on. Tekijä tai ammattikorkeakoulu eivät anna tulokselle takuuta eivätkä vastaa sen soveltuvuudesta toimeksiantajan tarpeisiin. Sopijapuolelta on vastuussa toisilleen sopimusrikkomuksen aiheuttamista välittömistä vahingoista. Vastuun syntyminen edellyttää tahallan tai törkeällä huolimattomuudella aiheutettua sopimusrikkomusta.	
Lisäksi sovitaan		
Salassapito	Ohjaavilla opettajilla ja opinnäytetyön tekijöillä on salassapitovelvollisuus työn aikana esille tulleisiin luottamuksellisiin asioihin. Toimeksiantajan tulee tarkistaa, että julkaistava opinnäytetyö ei sisällä salassa pidettävää aineistoa. Tarvittaessa käytetään toimeksiantajan erillistä salassapitosopimusta.	
	Tätä sopimusta on laadittu kolme (3) samansisältöistä kappaletta, yksi (1) kullekin sopimuksen osapuolelle. Sopimus perustuu ammattikorkeakoulun hyväksymään opinnäytetyösuunnitelmaan ja se astuu voimaan allekirjoitushetkellä.	
	Paikka ja päivämäärä	Allekirjoitus
Toimeksiantaja	Kemi 10.8.2020	
Tekijä	Kemi 10.8.2020	Yan Nhu Nguyen
Lapin AMK	Kemi 10.8.2020	Keijo Järvelä